

หนังสือที่ระลึก The World Beach Day
แอล แอลหาด ครั้งที่ 7

กระบวนการเรียนรู้เพื่อกำหนดเจตจำนงแห่งตน
บนฐานทรัพยากรธรรมชาติ
กรณี ชายหาดสมิหลา

สิทธิในการกำหนดเจตจำนงแห่งตน (Right to self determination)
โดยสงขลาฟอรั่ม กลุ่ม Beach for life และกลุ่มนักกฎหมายอาสา
2 กรกฎาคม 2560

กระบวนการเรียนรู้เพื่อกำหนดเจตจำนงแห่งตน
บนฐานทรัพยากรธรรมชาติ กรณีชายหาดสมิหลา

“สิทธิในการกำหนดเจตจำนงแห่งตน
คือ สิทธิพื้นฐานที่ทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์”

คำนำ

ความตั้งใจในการจัดงาน The World Beach Day แลเล แลหาด ในทุกปี ก็คือการนำเรื่องราวและความรู้เกี่ยวกับหาดทรายมาสื่อสารกับสาธารณะ ด้วยความมุ่งหวังว่า ความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของหาดทรายสำคัญต่อความมั่นคง ในที่อยู่อาศัยของมนุษยชาติและสรรพชีวิตต่าง ๆ มากมายเพียงไร ในแต่ละปีกลุ่มพลเมือง เยาวชนสงขลาและนักวิชาการได้ศึกษา และปฏิบัติในการดูแลหาดทรายในหลาย ๆ มิติ ที่ควรค่าต่อการเรียนรู้และช่วยกันสานต่อ

ปีนี้ 2560 นับเป็นการจัดงาน The World Beach Day แลเล แลหาด ครั้งที่ 7 ที่พลเมืองเยาวชนสงขลา สองกลุ่มหลักคือกลุ่ม Beach for Life และกลุ่มนักกฎหมายอาสา ได้แสดงเจตจำนงชัดเจนในการเป็นเจ้าภาพหลัก และได้พยายามถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ในการทำงานออกมาให้เห็นเป็นรูปแบบที่ชัดเจนชื่อว่า **กระบวนการเรียนรู้ เพื่อกำหนดเจตจำนงแห่งตนบนฐานทรัพยากรธรรมชาติ : กรณีหาดสมิหลา** เพื่อเป็น ต้นแบบให้กลุ่มเยาวชน หรือชุมชนที่อยู่ริมหาดหรือชายฝั่งได้นำไปศึกษาและขยายผล ในสามเรื่องใหญ่ ๆ คือ การเรียนรู้ระบบธรรมชาติของหาดทราย การเรียนรู้และ แสดงสิทธิชุมชนเพื่อการดูแลและปกป้องหาดทราย และการสร้างสำนึกพลเมืองได้

ปีนี้งานแลเล แลหาด ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันสื่อสร้างสุขภาวะเด็ก และเยาวชน (สสย.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้มีบทบาทในการออกแบบกิจกรรม และสร้างพลังการมีส่วนร่วม ของเด็กและเยาวชนในภาคใต้ที่ทำงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติการจริง ! ในกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดงาน โดยใช้พื้นที่จริงและสถานการณ์จริงกรณีหาดสมิหลา - ชลาทัศน์ ในประเด็นสำคัญ ต่อไปนี้มาเป็นโจทย์คือ การศึกษาการเติมทรายที่แรกของประเทศไทย การศึกษา ระบบธรรมชาติป่าสนเมืองสงขลา การติดตามสภาพหาดสมิหลาทั้งระบบ การฟื้นฟู ทะเลหน้าบ้านของกลุ่มประมงพื้นบ้านเก่าแสง และสิทธิชุมชนชายฝั่งที่เรานิยามเอง โดยกลุ่มพลเมืองเยาวชนสงขลาได้เชิญนักวิชาการ และผู้มีประสบการณ์ทั้งในส่วนกลาง และในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรกระบวนการ และนอกจากนั้นกลุ่มพลเมืองเยาวชนสงขลา สองกลุ่มนี้ยังได้ร่วมกันเปิดเวทีเสวนา “ส่องสิทธิในการกำหนดชะตากรรมตนเองผ่าน คติชลาทัศน์” ซึ่งเป็นครั้งแรกที่เยาวชนเป็นโจทย์ฟ้องหน่วยงานภาครัฐ

ซึ่งถือได้ว่าเป็นประสบการณ์การศึกษาและเรียนรู้ด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายด้านการปกครอง การบริหารราชการแผ่นดิน และกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม และนอกจากนั้นยังมีการจัดนิทรรศการ และการจัดทำหนังสือเล่มเล็กในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปได้ศึกษาอย่างเต็มที่

ขอบคุณผู้ร่วมกันสนับสนุนการจัดงาน The World Beach Day แลเล แลหาดครั้งที่ 7 อันได้แก่ สถาบันสื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน (สสย.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มูลนิธิศูนย์ ข้อมูลชุมชน มูลนิธิสยามกัมมาจล สงขลาฟอรั่ม กลุ่มBeach for Life กลุ่มนักกฎหมาย อาสา สภาพลเมืองเยาวชนสงขลา สหกรณ์ประมงพื้นบ้านชุมชนบालาเซาะห์เก่าแสน

หาดทราย เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่ายิ่งของมนุษย์และสรรพชีวิต ปัจจุบัน พุดได้ว่ามนุษย์เรายังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบธรรมชาติของหาดทราย น้อยนัก น้อยจนน่าใจหายว่า หาดทรายจะถูกทำลายไปหมดสิ้นจากประเทศไทยใน ไม่ช้า การช่วยกันปลูกใจเมือง ปลูกใจคนให้รู้ซึ้งถึงคุณค่าหาดทราย เป็นภารกิจที่สำคัญมาก เราต้องช่วยกันส่งเสียงให้ดังไปถึงคนไทยทุกคน และชาวโลกทุกคนด้วย

พรรณิภา โสติพิพันธุ์

และทีมงานสงขลาฟอรั่ม

สารบัญ

สิทธิในการกำหนดเจตจำนงแห่งตน มิใช่เรื่องใหม่ในสังคมไทย	1
ชุมชน กับการกำหนดเจตจำนงแห่งตน	3
Beach for life : เยาวชนสงขลา เพื่อหาดสมิหลา	7
กลุ่มนักกฎหมายอาสา – Law Long Beach	14
ถอดบทเรียนการลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อปกป้องชายหาดสมิหลา	22
การทำงานของกลุ่ม Beach for life และกลุ่มนักกฎหมายอาสาสู่กระบวนการเรียนรู้เพื่อกำหนดเจตจำนงแห่งตนบนฐานทรัพยากร	
กรณี ชายหาดสมิหลา	30
การเติมทราย ที่แรกของประเทศไทย	33
การติดตามสภาพหาดสมิหลาทั้งระบบ	35
สิทธิชุมชนชายฝั่ง...ที่เราานิยามเอง	38
การศึกษาระบบนิเวศป่าสนเมืองสงขลา	40
การฟื้นฟูทะเลหน้าบ้าน ของชุมชนประมงพื้นบ้านเก่าแสง	43

“สิทธิในการกำหนดเจตจำนงแห่งตน
คือ สิทธิที่ทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมมีสิทธิในความเป็นมนุษย์
เมื่อเป็นชุมชน สิทธิของชุมชนย่อมเกิดขึ้นเช่นกัน”

สิทธิในการกำหนดเจตจำนงแห่งตน มิใช่เรื่องใหม่ในสังคมไทย

สิทธิในการกำหนดเจตจำนงแห่งตน หรือ สิทธิในการกำหนดชะตากรรมตนเอง ถ้อยคำนี้ดูจะเป็นเรื่องใหม่ของสังคมไทย แต่แท้จริงแล้วการกำหนดชะตากรรมตนเองเป็นเรื่องที่เกิดและมีพัฒนาการขึ้นมายาวนานแล้ว สังเกตได้จากการที่ในยุคปัจจุบันเราทุกคนสามารถที่จะเลือกได้ว่าจะดำเนินชีวิตหรือกำหนดตนเองว่าจะเป็นแบบไหนอย่างไร เช่น เราเลือกได้ว่าเราจะนับถือศาสนาอะไร ประกอบอาชีพอะไร เลือกพรรคการเมืองไหน ซึ่งเรื่องเหล่านี้ได้รับการยอมรับโดยกฎหมาย

สิทธิในการกำหนดเจตจำนงแห่งตน คือ สิทธิของประชาชนที่จะกำหนดอนาคตตนเอง สิทธิของประชาชนที่จะมีอิสระ ที่จะตัดสินใจเลือกสถานะทางการเมือง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของตนเอง

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง สิทธิในการกำหนดเจตจำนงแห่งตน ได้ปรากฏขึ้นในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หรือ ICCPR และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม หรือ ICESCR ว่า “ประชาชนทั้งปวงมีสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง โดยอาศัยสิทธินั้น ประชาชนจะกำหนดสถานะทางการเมืองของตนอย่างเสรี รวมทั้งดำเนินการอย่างเสรีในการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อจุดมุ่งหมายของตน ประชาชนทั้งปวงอาจจัดการทรัพยากรธรรมชาติของตนได้อย่างเสรี..” โดยถูกกำหนดไว้ให้เป็นข้อ 1 ของกติการะหว่างประเทศทั้งสองฉบับ สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญแก่สิทธินี้ว่า **“สิทธิในการกำหนดเจตจำนงแห่งตนคือสิทธิพื้นฐานที่ทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์”** ซึ่งกติการะหว่างประเทศทั้งสองฉบับดังกล่าวนี้รัฐไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคี นั้นหมายถึงเป็นพันธะสัญญาที่รัฐไทยต้องปฏิบัติตาม โดยสาระสำคัญของกติการะหว่างประเทศทั้งสองฉบับคือ การให้ความสำคัญกับการกำหนดเจตจำนงแห่งตนไว้อย่างชัดเจน

เมื่อรัฐไทยเข้าร่วมเป็นรัฐภาคี และในฐานะที่เป็นสมาชิกสหประชาชาติต้องปฏิบัติตาม รัฐไทยจึงต้องส่งเสริมให้สิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเองมีผลจริงจัง และจะต้องเคารพสิทธินั้นทำให้รัฐไทยต้องนำหลักการเหล่านี้มาตราเป็นกฎหมายภายในประเทศ ซึ่งคือ **รัฐธรรมนูญ** โดยเฉพาะการกำหนดชะตากรรมตนเองของชุมชนในมิติของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ประชาชนจะสามารถจัดการทรัพยากรธรรมชาติของตนได้อย่างเสรี ในอดีตจากแนวคิดที่ว่า“ทรัพยากรทั้งหลายล้วนเป็นของรัฐ” ก็ได้เริ่มให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2540 บัญญัติเรื่องสิทธิชุมชนไว้ว่า “ชุมชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมกับรัฐในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี” และมีพัฒนาการของสิทธิดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนถึงรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2550 ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบัน ประชาชนได้ลุกขึ้นมาใช้ สิทธิของตนเองและชุมชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกำหนดชะตากรรมของชุมชนเองอย่างต่อเนื่อง เกิดเป็นรูปธรรมของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน เช่น การอนุรักษ์พื้นที่หญ้าทะเล ในจังหวัดตรัง การฟื้นฟูป่าต้นน้ำ การฟื้นฟูทะเลร้างให้มีชีวิตของ ชุมชนสวนกง หรือการฟื้นฟูชายหาดสมิหลา โดยสงขลาฟอรั่มและพลเมืองเยาวชน เป็นต้น

นั่นหมายความว่า การที่ชุมชนได้ลุกขึ้นมาตัดสินใจเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือกำหนดชะตากรรมของชุมชน เป็นสิ่งที่ชุมชนสามารถทำได้โดยชอบธรรม ด้วยเป็นสิทธิที่ประชาชนทุกคนมีมาแต่กำเนิด ยืนยันได้ด้วยมีรัฐธรรมนูญและกติการะหว่างประเทศรับรองไว้ และสิทธินี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศและถือเป็นกฎหมายที่มีลักษณะเด็ดขาด ที่มีลักษณะเป็นการผูกพันโดยทั่วไป ซึ่งศาลโลก ได้รับรองสิทธิของประชาชนในการกำหนดอนาคตตนเองว่าเป็นหลักการที่สำคัญยิ่ง อันเปรียบเสมือน สิทธิในการกำหนดเจตจำนงของชุมชน ถือว่าเป็นที่ยอมรับกันของสากลโลก

ชุมชน กับการกำหนดเจตจำนงแห่งตน

ชุมชนในนิยามความหมายใหม่ คงไม่ใช่ชุมชนที่ยึดติดเพียงแต่ “คน” กับ “พื้นที่” แต่หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน พยายามที่จะทำอะไรบางอย่างด้วยกัน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน องค์กรประกอบเช่นนี้ ถือว่าเป็นชุมชน เมื่อเกิดชุมชน ชุมชนย่อมมีสิทธิของชุมชน ซึ่งนั่นหมายรวมถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงแห่งตน

ถึงแม้ว่า “การกำหนดเจตจำนงแห่งตน” (Self-determination) จะมีรัฐธรรมนูญไทย และกติการะหว่างประเทศรับรองสิทธิในการกำหนดเจตจำนงไว้ ก็ยังคงมีคำถามเกิดขึ้นว่า ทำไมชุมชนต้องมีการกำหนดชะตากรรมตนเอง หากการพิจารณาลักษณะของการกำหนดชะตากรรมตนเอง(Self-determination) โดยเฉพาะในมิติของฐานทรัพยากรธรรมชาติ จะพบว่า มี 2 ลักษณะ คือ การกำหนดชะตากรรมตนเองโดยธรรมชาติ เพื่อยืนยันเจตจำนงของชุมชน และการกำหนดชะตากรรมตนเองจากการเรียนรู้และความรู้สึกเป็นเจ้าของในทรัพยากรธรรมชาติ

การกำหนดชะตากรรมตนเองโดยธรรมชาติ ชุมชนได้กำหนดเจตจำนงแห่งตน หรือกำหนดชะตากรรมตนเองไปโดยธรรมชาติ ซึ่งสะท้อนผ่านวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน ตามบริบทของแต่ละชุมชน แต่เมื่อมีสิ่งแปลกปลอมเข้ามาในชุมชนซึ่งสิ่งแปลกปลอมหรือโครงการ นโยบายนั้น มาจากคนภายนอก ชุมชนก็จะลุกขึ้นมายืนยันหลักในวิถีชีวิตของชุมชน ยกตัวอย่าง เช่น กรณีชาวบ้านสวนกง อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนชายฝั่ง ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นหลัก ชุมชนใช้ชีวิตในการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเช่นนี้มาอย่างช้านาน ชุมชนสวนกงชุมชนเดียวมีรายได้กว่า 22 ล้านบาทต่อปี จากการประกอบอาชีพประมงชายฝั่งแต่เมื่อการกำหนดนโยบายกำหนดให้มีการสร้างท่าเรือน้ำลึกสงขลา แห่งที่ 2 ในบนพื้นที่บ้านสวนกง อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งจะมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างร้ายแรงทำให้ชุมชนสวนกงลุกขึ้นมาปกป้องทรัพยากรในชุมชนของตนเอง ผ่านวิธีการต่างๆ ทั้งการจัดทำการศึกษาทรัพยากรในชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลยืนยันความอุดมสมบูรณ์ของท้องทะเลสวนกง และได้ประกาศเจตนารมณ์ของชุมชนในการปกป้องทะเลจะนะให้เป็นแหล่งผลิตอาหารของคนอาเซียน ปฏิเสธการเกิดขึ้นของท่าเรือน้ำลึกสงขลา แห่งที่ 2

การกำหนดชะตากรรมตนเองจากการการเรียนรู้ในทรัพยากรจนเกิดความรู้สึก
ร่วมอยากจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรที่ชุมชนสนใจ
ชุมชนอาจจะพบเจอปัญหาทรัพยากร อันเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนรวมกลุ่มกันเป็น
ชุมชน สร้างกระบวนการเรียนรู้ในฐานทรัพยากรที่ตนสนใจ และมีส่วนร่วมกำหนดแนวใน
การดูแล ฟื้นฟู อนุรักษ์ทรัพยากรนั้น ล้วนเป็นลักษณะของ การกำหนดชะตากรรมตนเอง
จากการเรียนรู้และความรู้สึกเป็นเจ้าของในทรัพยากรธรรมชาติ

การพังทลายชายหาดสมิหลาสู่การทำงานของพลเมืองเยาวชน

ชายหาดสมิหลา - ชลาทัศน์ เป็นชายหาดที่ตั้งอยู่ใจกลางเมือง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของเมืองสงขลา ใครผ่านไปผ่านมาจังหวัดสงขลาต้องแวะมาเที่ยว เยี่ยมเยือน ชายหาดแห่งนี้ เป็นพื้นที่แห่งความสุขและพื้นที่ชีวิตของคนสงขลา นอกจากนั้น หาดสมิหลา - ชลาทัศน์ ยังเป็นแนวกันชนตามธรรมชาติ ค่อยปกป้องเมืองสงขลา จากคลื่นลมแรงทำหน้าที่ในการปกป้องเมืองสงขลาอย่างยาวนาน แต่เมื่อช่วงเวลากว่า 15 ปีที่ผ่านมา ชายหาดสมิหลา - ชลาทัศน์ เผชิญกับการพังทลายของชายหาดจากการสร้างโครงสร้างแข็งรูปแบบต่างๆบนชายหาดสมิหลา - ชลาทัศน์ นับตั้งแต่การสร้างสถานีสูบน้ำเสียบริเวณเก่าร้างในปี 2555 ส่งผลให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งอย่างรุนแรงบริเวณด้านเหนือของโครงสร้างสถานีสูบน้ำเสีย ทำให้ปี 2546 มีการสร้างรอดักทรายจำนวน 3 ตัว บริเวณพื้นที่กัดเซาะ แต่ความพยายามในครั้งนั้น ได้เป็นฉนวนสำคัญทำให้เกิดการพังทลายของชายหาดอย่างต่อเนื่อง มีความพยายามแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งหาดสมิหลา - ชลาทัศน์ ด้วยโครงสร้างแข็งรูปแบบต่าง ๆ เช่น แกลเบียน กำแพงหินทิ้ง กระสอบทราย เป็นต้น จนสุดท้ายชายหาดสมิหลา - ชลาทัศน์ พังทลายไปกว่า 2 กิโลเมตรสืบเนื่องจากการป้องกันกัดเซาะชายฝั่งด้วยโครงสร้างแข็ง ของหน่วยงานภาครัฐ

ภาพ การสร้างรอดักทราย บริเวณหาดเก่าแก่ง เมื่อปี 2545

ภาพ กระสอบทรายที่ใช้ในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งหาดสมิหลา-ชลาทัศน์

ภาพ กำแพงกันคลื่นประเภทหินทิ้ง บริเวณริมชายหาดชลาทัศน์

ทรัพยากรชายหาดมีความสัมพันธ์ ยึดโยงต่อชีวิตของเยาวชนสงขลา และคนสงขลา ฐานะที่เป็นพื้นที่แห่งความสุข เยาวชนสงขลาและคนสงขลาจึงต้องลุกขึ้นมาให้สิทธิ ในการกำหนด เจตจำนงแห่งตน เพื่อจัดการกับทรัพยากรชายหาดให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ร่วมของชุมชน

จากสถานการณ์ชายหาดสมิหลา - ชลาทัศน์ มีกรณีศึกษาของกลุ่มชุมชน ที่ลุกขึ้นมา ใช้สิทธิในการกำหนดเจตจำนงแห่งตนที่น่าสนใจสองกลุ่มดังนี้ กลุ่ม Beach for Life และกลุ่มนักกฎหมายอาสา

Beach for life : เยาวชนสงขลา เพื่อหาดสมิหลา

“...โรงเรียนและชีวิตของเราอยู่ใกล้ชายหาดสมิหลา
เราจึงรักและผูกพันกับหาดทรายมาก หาดทรายเป็นพื้นที่แห่งความสุขสำหรับเรา
เมื่อเกิดปัญหาการพังทลายของหาดสมิหลาคนส่วนใหญ่เข้าใจผิดว่า
หาดทรายพังต้องรีบสร้างเขื่อนสร้างโครงสร้างแข็ง
การเข้าใจผิดเช่นนี้ทำให้หาดทรายถูกทำลายทั้งระบบ
เราจึงต้องรวมตัวกันศึกษาทำความเข้าใจระบบนิเวศหาดทราย
และมุ่งมั่นเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจนี้สู่สังคม”

สถานการณ์ชายหาดสมิหลาได้จุดประกายให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม
คนสงขลา นักวิชาการ ภายใต้อาณัติโครงการนโยบายสาธารณะ : กรณีการใช้ประโยชน์
หาดทรายอย่างยั่งยืน และเยาวชนสงขลาเรียนรู้ พุดคุยปรึกษาหารือบนพื้นฐานข้อมูล
ทางวิชาการ เพราะเชื่อว่า “องค์ความรู้เรื่องระบบธรรมชาติของหาดทรายและ การพังทลาย
ของชายหาดยังเป็นองค์ความรู้ที่คนสงขลาและคนไทยรู้น้อยมาก !!” และพยายามสื่อสาร
สร้างความรู้ ความเข้าใจการพังทลายของหาดสมิหลาให้กับคนสงขลา ผ่านงาน The World
Beach Day แลเล แลหาด ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี และในงาน The World Beach Day
แลเล แลหาด ครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2555) แกนนำ Beach for life ในยุคบุกเบิกจำนวน 5 คน
ได้แก่ นายอภิศักดิ์ ทัศนีย์ นายกิตติศักดิ์ สุวรรณกานต์ นางสาวพนิดา สุกเอียด นางสาวอลิสสา บินดุส๊ะ
นายอณกร สีดำ แกนนำทั้ง 5 คนนี้ ได้เข้าร่วมเรียนรู้ในงานแลเล แลหาด และพบว่า
“ชายหาดสมิหลากำลังจะพังทลายจากการสร้างโครงสร้างแข็ง” ประกอบกับเยาวชน
ทั้ง 5 คน มีช่วงชีวิตในวัยเด็กที่ผูกพันกับชายหาดสมิหลา บางคนพ่อแม่เคยพามาริม
ชายหาดสมิหลาทุก ๆ เย็น หรือบางคนก็ใช้หาดสมิหลาในการเป็นที่ผ่อนคลายความเครียด
จากการเรียนหนังสือ แกนนำทั้ง 5 คน มีชีวิตที่ผูกพัน ยึดโยงกับชายหาดเป็นอย่างมาก
จนชายหาดสมิหลา กลายเป็นพื้นที่แห่งความสุขของพวกเขา

ความผูกพันกับชายหาดสมิหลาประกอบกับการได้รับความจริงที่ว่า “หาดสมิหลา
กำลังพังทลายทั้งระบบจากการสร้างโครงสร้างแข็ง” ทำให้แกนนำทั้ง 5 คนรวมกลุ่มกัน
ขึ้นมาในนามของ Beach for life แกนนำกลุ่ม Beach for life ได้ทบทวนสถานการณ์

ที่เกิดขึ้นพบว่า “การพังทลายของชายหาดสมิหลาที่เกิดขึ้นคนสงขลาเข้าใจระบบนิเวศชายหาดไม่ทราบถึงสาเหตุที่แท้จริงของการพังทลายชายหาด รวมถึงเมื่อจะมีการฟื้นฟูดูแลชายหาดเยาวชนสงขลาเองแทบจะไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมใดๆ ในกรณีชายหาดสมิหลา” จากค้นพบนี้ นำมาสู่การตั้งเป้าหมายของ กลุ่ม Beach for life คือ “สร้างความรู้ ความเข้าใจในระบบนิเวศหาดทรายและ การพังทลายของหาดสมิหลาให้แก่คนสงขลา และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนสงขลาในการอนุรักษ์หาดสมิหลาอย่างยั่งยืน” จากนั้น กลุ่ม Beach for life ได้เสนอโครงการศึกษาระบบนิเวศหาดสงขลา มาয়งโครงการพลังพลเมืองเยาวชนสงขลา จัดโดยสงขลาฟอรั่ม สนับสนุนโดยมูลนิธิสยามกัมมาจล และสำนักงานทรัพยากรส่วนพระมหากษัตริย์ และได้เรียนรู้จากเหตุการณ์จริง สถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับหาดสมิหลาในกรณีต่าง ๆ ร่วมกับกลุ่มนักวิชาการ โดยมี รศ.ดร.สมบูรณ์ พรพพิเนตรพงศ์และ ผศ.ดร.สมปรรณนา ฤทธิ์พริ้ง เช่น กรณีการวางกระสอบทราย การเติมทรายของเทศบาลนครสงขลา เป็นต้น และกลุ่ม Beach for life ได้พยายามการจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจเรื่องระบบนิเวศให้กับกลุ่มเพื่อนนักเรียนโรงเรียนมหาวิทยาลัย กลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนเก่าแก่ง ซึ่งเป็นชุมชนที่ใช้ชีวิตอยู่กับหาดทราย ผ่านการจัดบอร์ดความรู้ การจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ และค่ายเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

ภาพ การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม Beach for life

ต่อมาช่วงปี 2556 - 2557 แกนนนำ Beach for life ได้ศึกษารูปแบบการจัดทำ ธรรมนูญสุขภาพ ตำบลชะแล อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสงขลา ทำให้เกิดแนวคิดในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม รวบรวมพลังความคิดของเยาวชนสงขลาในการจัดทำ ธรรมนูญเพื่ออนุรักษ์หาดสมิหลาอย่างยั่งยืน และสร้างเครือข่ายพลเมืองเยาวชนสงขลาทั้ง 9 สถาบันการศึกษา ภายในเขตเทศบาลนครสงขลา เพื่อร่วมกันจัดทำธรรมนูญเยาวชน อนุรักษ์หาดสมิหลาอย่างยั่งยืน จนมาสู่ ปี 2557 กลุ่ม Beach for life ได้ศึกษา กระบวนการทำธรรมนูญชุมชน จากเทศบาลตำบลชะแล อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสงขลา และนำกระบวนการมาปรับใช้เป็นธรรมนูญเยาวชนอนุรักษ์หาดสมิหลาอย่างยั่งยืน ภายใต้โครงการพลังพลเมืองเยาวชนสงขลา จัดโดยสงขลาฟอรั่ม สนับสนุนโดย มูลนิธิ สยามกัมมาจล ร่วมกับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ Beach for life เดินสาย เปิดเวทีรับความคิดเห็นเยาวชนสงขลา 9 สถาบัน กว่า 11 เวที มีเยาวชนสงขลา ร่วมแสดงความคิดเห็น 24,637 คน

จากความคิดเห็นเยาวชนสงขลาในการอนุรักษ์หาดสมิหลานำไปสู่เวทีร่างธรรมนูญ เยาวชนอนุรักษ์หาดสมิหลา อย่างยั่งยืนร่วมกับนักวิชาการด้านกฎหมาย จนนำไปสู่การ ประกาศใช้ และร่วมลงนามความร่วมมือ (MOU) ระหว่างพลเมืองเยาวชนสงขลา กับ เทศบาลนครสงขลา ในวันที่ 8 มิถุนายน 2557 (อ่านเพิ่มเติมได้จากหนังสืองาน The World Beach Day แลเล แลหาด ครั้งที่ 4)

โดยหัวใจสำคัญหรือปรัชญาแนวคิดของธรรมนูญฉบับนี้คือเยาวชนสงขลาทุกคน ที่มีจิตสำนึก รัก เห็นคุณค่าและหวงแหนหาดสมิหลา ได้ใช้สิทธิและหน้าที่ที่มีในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมในการร่วมกันบำรุงรักษาหาดสมิหลา เพื่อมิให้ถูกคุกคาม แทรกแซง ทำลายหรือให้แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ และเพื่อธำรงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ และความสุขตามวิถีชีวิตคนสงขลา โดยอาศัยสิทธิในการมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชน ในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้มีชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ของบุคคล เพื่ออนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติของคนสงขลาที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษให้คง อยู่คู่เมืองสงขลา หาดสมิหลาต้องเป็นพื้นที่แห่งความสุขและเป็นมรดกทางธรรมชาติของ คนสงขลาทุกคนที่ยังคงมีอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน (อ้างอิง เอกสารธรรมนูญเยาวชนอนุรักษ์ หาดสมิหลาอย่างยั่งยืน ฉบับที่ 1)

ธรรมนูญเยาวชนอนุรักษ์หาดสมิหลาอย่างยั่งยืนได้ถูกรับรองโดยพลเมืองเยาวชนสงขลาจากทั้ง 9 สถาบันที่ได้ร่วมกันจัดทำธรรมนูญนี้ และถูกรับรองโดย MOU ระหว่างพลเมืองเยาวชนสงขลา กับเทศบาลนครสงขลา

ภายหลังจากการร่วมกันจัดทำธรรมนูญเยาวชนอนุรักษ์หาดสมิหลาอย่างยั่งยืน สงขลาฟอรั่ม กลุ่ม Beach for life และเครือข่ายพลเมืองเยาวชนสงขลา ได้ยื่นยันต์ในแนวทางการฟื้นฟูชายหาดสมิหลาซึ่งในขณะนั้นทางกรมเจ้าท่าได้ว่าจ้างให้สถาบันวิจัยทรัพยากรน้ำจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ทำการศึกษาและออกแบบแนวทางในการป้องกันชายหาดสมิหลา-ชลาทัศน์ ซึ่งทางสถาบันวิจัยทรัพยากรน้ำจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นประชาชนสงขลา ในการออกแบบการสร้างโครงสร้างป้องกันชายฝั่งหาดสมิหลา - ชลาทัศน์โดยเสนอแนวทางการป้องกันชายหาด 7 ทางเลือกซึ่งทางเลือกตั้งแต่ 3-7 นั้นล้วนมีโครงสร้างแข็ง ซึ่งขัดต่อข้อเสนอของเยาวชนสงขลาที่ระบุไว้ในธรรมนูญเยาวชนอนุรักษ์หาดสมิหลาอย่างยั่งยืน ที่ระบุไว้ชัดเจนว่า “ให้ยุติการสร้างโครงสร้างแข็ง และเสนอให้มีการเติมทรายชายฝั่งตามหลักวิชาการ” และบทเรียนของการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งหาดสมิหลา-ชลาทัศน์เป็นบทเรียนเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นว่า “โครงสร้างแข็งไม่สามารถแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายหาดสมิหลาได้” ทำให้กลุ่มพลเมืองเยาวชนสงขลา โดยสงขลาฟอรั่ม กลุ่ม Beach for life และเครือข่ายนักวิชาการ เสนอแนวทางเลือกที่ ๘ “การรื้อถอน โครงสร้างแข็งริมหาดออกและการเติมทรายชายฝั่ง” ด้วยเหตุผลทางวิชาการต่อการรับฟัง ความคิดเห็นโครงการสำรวจออกแบบโครงสร้างป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งหาดสมิหลา - ชลาทัศน์ โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมกับกรมเจ้าท่า จนท้ายที่สุดทางเลือกที่ ๘ ได้นำมาศึกษาและนำไปสู่การปฏิบัติตามแนวทางเลือกนี้ (ปฏิบัติการเติมทราย

ที่สถาบันวิจัยทรัพยากรน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ศึกษาไว้ กรมเจ้าท่าได้นำผลการการศึกษาและออกแบบ นั้นมาปฏิบัติการ ซึ่งกำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้)

หลังจากประกาศใช้ธรรมนูญเยาวชนฯ และสถานการณ์ที่กรมเจ้าท่าว่าจ้างทางสถาบันวิจัยทรัพยากรน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้ออกแบบโครงสร้างป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งหาดสมิหลา - ชลาทัศน์ กลุ่ม Beach for life ได้เริ่มทบทวนการทำงานที่ผ่านมาร่วมกับนักวิชาการ และทางสงขลาฟอร์มอย่างจริงจัง เพื่อออกแบบการทำงานที่จะสร้างความรู้แก่คนสงขลาผ่านการสัมผัสชายหาด และทำให้เมืองสงขลามีฐานข้อมูลชายหาดสมิหลาทั้งระบบ เพราะที่ผ่านมา

ตั้งแต่ปี 2545 ที่เกิดการพังทลายของหาดสมิหลา - ชลาทัศน์ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ไม่เคยมีฐานข้อมูลระบบนิเวศชายหาดสมิหลาเลย แม้แต่การติดตามผลกระทบจากการสร้างโครงสร้างแข็งก็ไม่มี ทำให้กลุ่ม Beach for life คิดที่จะติดตามการเปลี่ยนแปลงชายหาดสมิหลาทั้งระบบ โดยการมีส่วนร่วมของพลเมืองเยาวชนสงขลา ซึ่งในการติดตามสภาพชายหาดสมิหลาทั้งระบบนี้ มีเป้าหมายคือทำให้คนสงขลาได้เรียนรู้สัมผัสชายหาดสมิหลา ในแนวลึก และสร้างฐานข้อมูลระบบนิเวศชายหาดสมิหลาทั้งระบบโดยพลเมืองเยาวชนสงขลา

ในการติดตามสภาพชายหาดสมิหลาทั้งระบบ โดยการมีส่วนร่วมของพลเมืองสงขลา กลุ่ม Beach for life ได้พัฒนากระบวนการต่าง ๆ ขึ้นมา ระบบอาสาสมัครติดตามสภาพชายหาด เครื่องมือในการตรวจวัดติดตามสภาพชายหาดและระบบพัฒนาอาสาสมัครกระบวนการติดตามสภาพชายหาดอย่างต่อเนื่อง และกระบวนการสื่อสารสาธารณะทั้งนี้กระบวนการทั้งหมดที่กล่าวมาเกิดจากการพัฒนากับทางสงขลาฟอร์มและผ.ดร.สมปรารถนาฤทธิ์พริ้ง อาจารย์ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยเราหวังว่า จะให้เป็นแบบอย่างของชุมชนริมชายฝั่งต่างๆ ได้ใช้โมเดลและกระบวนการนี้ในการติดตามตรวจสอบชายหาดหน้าบ้านของตนเอง

กระบวนการติดตามสภาพชายหาด โดย การมีส่วนร่วมของพลเมืองเยาวชนสงขลา เรามีเป้าหมายปฏิบัติการติดตามอย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์แรกของเดือน เป็นระยะเวลา 1 ปี แต่เมื่อเริ่มดำเนินการไปเรื่อย ๆ จากการตั้งเป้าหมายหนึ่งปีก็ขยายออกไปเป็นการต้องทำอย่างต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ เพราะชายหาดสมิหลาเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจากปัจจัยทางธรรมชาติและการแทรกแซงโดยมนุษย์ การจัดทำข้อมูลไว้จะเป็นประโยชน์หากจะต่อชายหาดสมิหลาและคนสงขลาในอนาคต

แต่ขณะที่พลเมืองสงขลาด้วยกันติดตามสภาพชายหาดสมิหลาใน เดือนมิถุนายน ๒๕๕๘ ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา ได้อนุมัติงบประมาณในการดำเนินการป้องกันการกัดเซาะชายหาดสมิหลา - ชลาทัศน์ โดยสร้างรอตักทรายด้วยแท่นคอนกรีต และเติมทรายชายหาด ซึ่งโครงการดังกล่าวจะทำให้ชายหาดพังทลายตลอดทั้งแนวชายฝั่ง สงขลาฟอรัม กลุ่ม Beach for life กลุ่มนักกฎหมายอาสา (เดิมชื่อกลุ่มว่าที่นักกฎหมายอาสา) และสหกรณ์ประมงพื้นบ้านชุมชนบาลาเซาะห์เก่าแสน ได้ร่วมกันยื่นหนังสือให้มีการระงับและทบทวนโครงการดังกล่าว เพราะโครงการดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาชายหาดอย่างรุนแรง

เนื่องจากการติดตามสภาพชายหาดสมิหลาทั้งระบบ และองค์ความรู้ของ กลุ่ม Beach for life ที่ได้ศึกษาชายหาดสมิหลาชลาทัศน์ไม่เหมาะต่อการสร้างโครงสร้างแข็งและการดำเนินโครงการดังกล่าว นั้น ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งการไม่ประเมินผลกระทบต่อ

ภาพการติดตามสภาพชายหาดสมิหลา

สิ่งแวดล้อม และการไม่รับฟังความคิดเห็นของประชาชนจากการยื่นหนังสือร้องเรียนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ แต่ไม่เป็นผลทำให้ สงขลาฟอรั่ม กลุ่ม Beach for life กลุ่มนักกฎหมายอาสา และสหกรณ์ประมงพื้นบ้านชุมชนบालาเซาะห์เก๊าแสน ได้ร่วมกันยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองสงขลา เพื่อให้ยุติการดำเนินโครงการดังกล่าว และศาลปกครองสงขลาได้มีคำสั่งพิพากษาคดีเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2560

ภาพ การนำเสนอข้อมูลชายหาดให้แก่อาสาสมัคร

“....การดำเนินงานที่ผ่านมาของกลุ่ม Beach for life มีเป้าหมายเพื่อ
ทำให้คนสงขลาได้เรียนรู้และเข้าใจชายหาดธรรมชาติของหาดทราย
และทำให้การฟื้นฟู อนุรักษ์ชายหาดสมิหลา จำเป็นที่ต้องให้เยาวชนประชาชนสงขลา
ได้เข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นแรกของกระบวนการ
และการดำเนินการนั้นต้องอยู่บนหลักวิชาการ
ทั้งนี้เพื่อการฟื้นฟู อนุรักษ์ชายหาดสมิหลาจะเป็นแบบอย่างของการฟื้นฟูชายหาด
ที่ตั้งอยู่บนเจตจำนงของชุมชน อยู่บนหลักการวิชาการ ...”

กลุ่มนักกฎหมายอาสา – Law Long Beach

กลุ่มนักกฎหมายอาสา (เดิมชื่อ *กลุ่มว่าที่นักกฎหมายอาสา*) เป็นกลุ่มนักศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ที่รวมกลุ่มกัน เพื่อนำ ความรู้วิชากฎหมายมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม จากการทำงานศึกษา สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายหาด เพื่อใช้กลไกทางกฎหมายเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ ทรัพยากรหาด แล้วขยายไปเป็นการสร้างนักกฎหมายของชุมชน สังคม โดยรวมเอา นักศึกษาสาขาวิชาอื่นๆมาร่วมเรียนรู้ด้วยกัน ด้วยเจตนารมณ์ร่วมของกลุ่มคือการใช้ กฎหมายปกป้องสิทธิชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติหาดทราย

โดยเริ่มจากการรวมกลุ่มกันของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ 6 คนที่ล้วนเป็นคน จังหวัดสงขลา จากการริเริ่มชักชวนจากแกนนำคนหนึ่งในกลุ่มที่เคยเป็นสมาชิกของ กลุ่ม Beach for life (*กลุ่มหาดเพื่อชีวิต – กลุ่มเยาวชนสงขลาในโรงเรียนมหาวิทยาลัยที่รวม ตัวกันเพื่อศึกษาสร้างความรู้เรื่อง การพังทลายของหาดให้แก่คนสงขลา*) มาเรียนรู้เรื่อง ระบบนิเวศหาดรวมถึงการพังทลายของชายหาด ผ่านการฟังบรรยายจากวิทยากรกลุ่ม Beach for life การลงพื้นที่สัมผัสกับสิ่งที่เกิดขึ้นบนหาด พูดคุยกับคนที่มาใช้ประโยชน์ จากหาด และคนในชุมชนเก่าแก่วัยซึ่งเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนหาดสงขลา ทำให้แกนนำมีความรู้ ความเข้าใจในระบบนิเวศหาด เข้าใจปัญหาการพังทลายของหาดที่กำลังมีแนวโน้มว่า จะพังทลายลงเรื่อย ๆ รู้สึกถึงคุณค่าความสำคัญของหาดที่มีต่อชีวิต เกิดความรู้สึกที่อยาก จะทำอะไรเพื่อปกป้องรักษาทรัพยากรหาดไว้

ซึ่งจากความรู้ ความเข้าใจในทรัพยากรหาด ส่งผลทำให้แกนนำทั้ง 6 คน เกิดความสนใจในทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและชายฝั่ง โดยเฉพาะทรัพยากรหาด ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญที่มีอยู่ในจังหวัดสงขลา ทั้งอยู่ไม่ไกลจากมหาวิทยาลัย และเกิด ความรู้สึกของแต่ละคนที่ยอยากจะทำปกป้องอนุรักษ์ หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนด อนาคตของหาดขึ้นอย่างชัดเจน

เริ่มรวมกลุ่มเยาวชนที่สนใจ (สร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องหาดเพื่อให้เห็นคุณค่า หรือเข้าใจประเด็นที่เป็นปัญหาในทรัพยากรนั้น) เกิดเจตจำนงแห่งตนที่เป็นความต้องการ ของแต่ละคน

การหาความรู้เรื่องการพังทลายของหาด และการเรียนรู้จากประสบการณ์ของกลุ่ม Beach for life ทำให้เราพบว่า ณ ตอนนั้น (ปี พ.ศ.2558) ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองหาดโดยตรง ยังไม่มีกฎหมายใดที่จะใช้คุ้มครองหาดทรายได้อย่างเพียงพอ ทั้งที่หาดทรายก็นับเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อชีวิต และกำลังเกิดปัญหาการพังทลายอยู่ในหลาย ๆ จังหวัด

ภาพ สมาชิกกลุ่มนักกฎหมายอาสา

เมื่อมารวมกลุ่มประชุมแลกเปลี่ยนถึงความต้องการในการรวมกลุ่มของแต่ละคน เพื่อหาความต้องการร่วมของกลุ่ม ก็เป็นอันตรงกันว่า **ต้องการที่จะใช้ความรู้ด้านกฎหมาย เพื่อปกป้องคุ้มครองหาดและเป็นกลไกหนึ่งที่จะเป็นช่องทางให้คนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดความเป็นไปของหาดได้**

กำหนดความต้องการของกลุ่ม ได้มาซึ่งเจตจำนงของกลุ่มชุมชน

จึงเกิดเป็นโครงการ “Law Long Beach ศึกษากฎหมายเพื่อคุ้มครองหาดทรายอย่างยั่งยืน” ขึ้น โดยเป็นโครงการหนึ่งในโครงการพลังพลเมืองเยาวชนสงขลา ได้รับการสนับสนุนโดยสงขลาฟอรั่ม มูลนิธิสยามกัมมาจล

การทำงานของกลุ่มได้เริ่มต้นขึ้น ..เราเริ่มศึกษาค้นคว้าความรู้เรื่องกฎหมายหาด ผ่านการรื้อวิเอกสาร การอ่านงานวิจัย การจัดกิจกรรมวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ ทรัพยากรหาดทราย เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง พ.ศ.2558 ซึ่งเป็นกฎหมายใหม่ที่เพิ่งมีขึ้นในปี 2558 นี้เอง พระราชบัญญัติ สิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทของเรื่องสิ่งแวดล้อมทั่วประเทศ กฎหมาย ที่เกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในสิ่งแวดล้อม เช่น เรื่องการทำ EIA เรื่องระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็น กฎหมายที่กล่าวถึง สถานะหาดทราย เช่น มาตรา 1304 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นต้น กิจกรรม นี้ทำให้แกนนำกลุ่มได้มีความรู้ในกฎหมายชายหาด จากการวิเคราะห์แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มและอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่าน (อาจารย์ธีรวัฒน์ ขวัญใจ และอาจารย์อารยา สุขสม) ที่ทำให้เห็นถึงปัญหาของกฎหมายที่ส่งผลต่อการคุ้มครองหาด ข้อดีข้อบกพร่องของกฎหมายแต่ละฉบับ รวมถึงปัญหาในการบังคับใช้ของกฎหมายนั้น ๆ ในมุมมองของกลุ่ม

หลังจากที่กลุ่มได้ทำการศึกษา พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหาร จัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ.2558 เราได้สังเกตเห็นว่า กฎหมาย ฉบับนี้ต้องการที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของชุมชนชายฝั่ง ให้ได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการดูแลและใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและ ชายฝั่ง โดยได้บัญญัติไว้ในหมวดที่ 2 ว่าด้วยชุมชนชายฝั่ง และได้ให้ความหมาย ของชุมชนชายฝั่ง ไว้ว่า “ชุมชนชายฝั่ง หมายความว่า ชุมชน ชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเล หรือเกาะ”

ภาพการลงพื้นที่ศึกษาสิทธิชุมชนชายฝั่ง

ซึ่งความเห็นของกลุ่มคิดว่ายังไม่ชัดเจนเพียงพอที่จะอธิบายให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจได้ว่าใครคือผู้ทรงสิทธิชุมชนชายฝั่ง หรือใครจะเป็นผู้ที่สามารถใช้สิทธิในการจัดการและใช้ประโยชน์ทรัพยากรทะเลและชายฝั่งตามกฎหมายนี้ได้

ประกอบกับสถานการณ์ขาดในขณะนั้นมีการฟ้องคดีหาดซลาห์ตันที่ฟ้องโดยสงขลาฟอรั่ม กลุ่ม Beach for life กลุ่มนักกฎหมายอาสา และสหกรณ์ประมงพื้นบ้านชุมชน บาลาเซาะห์เก่าแสน ซึ่งศาลได้สั่งรับฟ้อง จึงเป็นที่น่าสนใจที่ศาลรับรองสิทธิของกลุ่มภาคประชาสังคมและกลุ่มเยาวชนให้เป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีเพื่อคุ้มครองทรัพยากรหาดได้ด้วย จึงสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้ชุมชนชายฝั่ง โดยทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลชุมชนที่กลุ่มเดาว่าจะเป็นชุมชนชายฝั่ง เพื่อวิเคราะห์ค้นหาหลักเกณฑ์และกำหนดนิยามชุมชนชายฝั่งให้สามารถอธิบายได้ชัดเจนขึ้น ทั้งเล็งเห็นถึงความสำคัญของการให้ชุมชนได้เรียนรู้และใช้สิทธิของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นด้วยตนเอง

หาความรู้/ศึกษาข้อมูลทรัพยากรที่สนใจ (ทั้งในข้อเท็จจริง และทางวิชาการ เช่น วิเคราะห์กฎหมาย วัตถุประสงค์ สภาพแวดล้อม วิเคราะห์สร้างนิยามชุมชน สิทธิชุมชนชายฝั่ง)

ภาพ การวิเคราะห์กฎหมาย

จากการทำงานในปีที่ผ่านมา พวกเราได้มีการทบทวนการทำงานที่เกิดขึ้นกับเจตนารมณ์ของกลุ่ม และตรวจสอบความต้องการของกลุ่มที่มีต่อทรัพยากรหาดอีกครั้ง เมื่อกลุ่มเชื่อว่ากฎหมายเป็นเรื่องที่ทุกคนควรรู้และเข้าใจได้ เราจึงต้องการที่จะทำให้คนทั่วไปสามารถรู้ เข้าใจและใช้สิทธิ ใช้กฎหมายในการปกป้องคุ้มครองหาดได้ ในการทำงานครั้งนี้สมาชิกของกลุ่มได้เปิดรับนักศึกษาจากคณะสาขาวิชาอื่นๆนอกจากคณะนิติศาสตร์เข้ามาเรียนรู้ร่วมด้วย เช่น คณะวิทยาการจัดการ คณะศิลปศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ การทำงานศึกษาชุมชนชายฝั่งของกลุ่มครั้งนี้ จึงเป็นการลงพื้นที่ไปสัมผัสกับวิถีชีวิตจริงของชุมชนชายฝั่ง การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับคนในชุมชน ควบคู่ไปกับการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร เพื่อให้ทั้งสมาชิกในกลุ่มและคนในชุมชน ทั้งที่เป็นชุมชนและกลุ่มเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้

การสร้างนิยามชุมชนชายฝั่งของกลุ่ม จึงเกิดขึ้นจากการที่นำหลักเกณฑ์องค์ประกอบของชุมชนที่อิงจากกฎหมาย คำพิพากษา และจากงานวิชาการที่ศึกษา มาผนวกรวมกันกับความเป็นอยู่ของชุมชนหรือกลุ่มเยาวชนจริง ๆ ที่ได้จากการลงไปสัมผัสสถานการณ์จริง และพูดคุยแลกเปลี่ยนกับชุมชนจริง

จึงได้คำอธิบายนิยามที่จะนำไปสู่การใช้สิทธิชุมชนในการปกป้องคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากทะเลและชายฝั่งต่อไป ได้ว่า “..ชุมชนชายฝั่ง หมายความว่า กลุ่มคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่รวมตัวกันด้วยความสมัครใจเป็นคณะบุคคลหรือกลุ่มชุมชน โดยมีเป้าหมายหรือเจตนารมณ์ร่วมกันเพื่อส่วนรวม มีประวัติศาสตร์หรือความเป็นมาที่มีอัตลักษณ์ของตนเองและ มีวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ การทำงาน ศาสนา หรือวัฒนธรรมของกลุ่มชุมชน ที่ยึดโยงกับทรัพยากรทะเลหรือชายฝั่ง มีความต่อเนื่องสืบทอดวิถีหรือเจตนารมณ์ ความเชื่อ สืบต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น รวมถึงมีการจัดการองค์กรในนามของกลุ่มชุมชนที่แสดงให้เห็นสาธารณชนรับรู้ถึงการมีตัวตนของกลุ่มชุมชน และที่ตั้งของชุมชนอยู่ในเขตพื้นที่ที่มีชายฝั่งทะเลหรือเกาะ หรือ กลุ่มชุมชนนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องคุ้มครองหรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ที่มีชายฝั่งทะเลหรือเกาะ โดยเขตพื้นที่ดังกล่าวอิงตามการแบ่งเขตการปกครองของประเทศไทย เช่น จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ที่มีชายฝั่งทะเล..”

ภาพ ลงพื้นที่ศึกษาสิทธิชุมชนชายฝั่ง

สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง (เช่น การติดตามสภาพภาคกระบวนการเรียนรู้กฎหมายและสร้างนิยามสิทธิชุมชนชายฝั่ง บนพื้นฐานของการไปเรียนรู้ในพื้นที่จริง)

สองปีที่ผ่านมา นอกเหนือจากการทำงานตามแผนงานที่วางไว้ของกลุ่มแล้ว กลุ่มนักกฎหมายอาสาได้ติดตามและเข้าไปมีส่วนร่วมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ขณะนั้น อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการติดตามโครงการพัฒนาของรัฐที่จะส่งผลกระทบต่อหาดและชุมชนชายฝั่ง เช่น การเข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็นโครงการท่าเรือขนส่งถ่านหินเทพา การติดตามโครงการท่าเรือน้ำลึก 2 (ชุมชนสวนกง) หรือการฟ้องคดีหาดชลทัศน์ หรือโครงการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งหาดสมิหลา - ชลาทัศน์ ดำเนินการโดยผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา ร่วมกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา โดยนำความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์กฎหมาย การศึกษากระบวนการทางกฎหมายจากกิจกรรมที่ผ่านมาใช้ในการแสดงความคิดเห็น และเผยแพร่ความรู้ให้แก่คนอื่น ๆ

การฟ้องคดีหาดชลทัศน์ ทำให้เห็นว่า การรวมกลุ่มของสงขลาฟอร์ม กลุ่ม Beach for life กลุ่มนักกฎหมายอาสา และสหกรณ์ประมงพื้นบ้านชุมชนบาลาเซาะห์ แก้วแสนเข้าไปมีส่วนร่วม แสดงออกซึ่งเจตจำนงของกลุ่มต่อทรัพยากรผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้ เป็นการใช้สิทธิของชุมชนที่กฎหมายรับรอง และคดีนี้ ทำให้กลุ่มได้เรียนรู้

เรื่อง สิทธิชุมชนชายฝั่งเพิ่มขึ้น จากการที่คำพิพากษาของศาลปกครองสงขลา กรณีคดีหาดขลุทศน์นั้นนอกจากศาลจะรับรองให้ผู้ฟ้องคดีที่เป็นกลุ่มเยาวชนและภาคประชาสังคมเป็นชุมชนและศาลยังได้รับรองให้ผู้ฟ้องคดีเป็นสมาชิกของชุมชนชายฝั่งด้วย และที่สำคัญยังสร้างความมั่นใจต่อการที่จะกล้าลุกขึ้นมาใช้สิทธิของตนในการตัดสินใจเพื่อสิ่งแวดล้อมให้กับกลุ่มและกลุ่มอื่น ๆ ได้มากขึ้น ด้วยการกำหนดอนาคตของสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนนี้ สอดรับกับการปกครองที่ถือประชาชนเป็นใหญ่ นั่นคือระบอบประชาธิปไตยที่สากลโลกกำลังต้องการและพวกเราซึ่งเป็นพลเมืองรุ่นใหม่สามารถสร้างได้นั่นเอง

การแสดงออกซึ่งเจตจำนงของกลุ่มชุมชนผ่านสถานการณ์ต่างๆ การใช้สิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนต่อทรัพยากร โดยเข้าไปมีส่วนร่วมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง เช่น การฟ้องคดี การเข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็นของโครงการต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่อทรัพยากรหาดและชุมชนนั้น

การเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น ทำให้กลุ่มนักกฎหมายอาสา มีความต้องการที่จะกำหนดเจตจำนงของตนต่อทรัพยากรหาดทราย ว่า เราทุกคนต้องสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรหาดได้และการกระทำใด ๆ ที่เกิดขึ้นและกระทบกับหาดนั้น ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้ทางวิชาการ เป็นไปตามกระบวนการทางกฎหมาย และให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการที่จะแสดงถึงความต้องการของตนและชุมชนที่มีต่อทรัพยากรนั้น เพื่อกำหนดความเป็นไปของการกระทำหรือโครงการที่จะเกิดขึ้นนั้นด้วย

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความยึดโยงของสมาชิกกลุ่ม Beach for life และกลุ่มนักกฎหมายอาสา ที่มีต่อชายหาดสมิหลา ทั้งความยึดโยงในเชิงความรู้สึก(ความรัก ความผูกพัน ความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากรชายหาด) หรือความยึดโยงเชิงของการปฏิบัติที่เข้าไปใช้พื้นที่ชายหาด ใช้ประโยชน์จากชายหาดในแง่ของการเป็นพื้นที่การเรียนรู้เรื่องระบบนิเวศ การเรียนรู้เรื่องกฎหมายชายหาด หรือการดำเนินกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ชายหาดสมิหลา

ปฏิสัมพันธ์และความยึดโยงของกลุ่มทั้งสองที่มีต่อชายหาดทำให้ทั้งสองกลุ่มนี้มีความเป็นชุมชน เมื่อกลุ่มทั้งสองรวมกลุ่มกันเป็นชุมชนแล้วนั้น ย่อมมีสิทธิชุมชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือมีสิทธิในการกำหนดชะตากรรมตนเอง บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นั้นหมายความว่า เจตจำนงแห่งตนและการดำเนินกิจกรรมของ Beach for life และกลุ่มนักกฎหมายอาสาได้กำหนดไว้นั้น ถูกรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศและถือว่าเป็นที่ยอมรับของสากลโลก ภายใต้ปณิญาสากลว่าด้วยเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR)

ด้วยการที่กลุ่ม Beach for life และกลุ่มนักกฎหมายอาสา เป็นชุมชนที่ลุกขึ้นกล้าใช้สิทธิในการกำหนดชะตากรรมตนเอง และยืนหยัดในสิทธิกำหนดชะตากรรมตนเองของชุมชน บนฐานทรัพยากรถือเป็นความกล้าหาญที่จะยึดหยัดในสิทธินี้ให้ปรากฏชัดในสังคมไทย

ถอดบทเรียนการลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อปกป้องชายหาดสมิหลา

(คำพิพากษาคดีหมายเลขดำที่ ส.2/2558 คดีหมายเลขแดงที่ ส.6/2559)

สืบเนื่องจากมีปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งหาดสมิหลา - ชลาทัศน์ ที่เกิดขึ้นทุกปี ทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลาได้ทำสัญญาจ้างกับบริษัท เอ็มเอส 101 จำกัด ในวันที่ 29 พฤษภาคม 2558 โดยมีผู้อำนวยการของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลาลงนามร่วมกัน จำนวน 2 ฉบับ คือ สัญญาเลขที่ ทสจ.สข. 511/2558 **“โครงการปรับปรุงการกัดเซาะชายฝั่งชายหาดสมิหลา - ชลาทัศน์”** ใช้งบประมาณ 7,450,000 บาท กำหนดแล้วเสร็จภายในวันที่ 26 กันยายน 2558 และสัญญาเลขที่ ทสจ.สข.512/2558 **“โครงการป้องกันการกัดเซาะชายหาดสมิหลา - ชลาทัศน์”** ใช้งบประมาณ 9,970,000 บาท กำหนดแล้วเสร็จภายในวันที่ 26 ตุลาคม 2558 โดยทั้งสองโครงการต่างเป็นการดำเนินการเสริมทรายชายหาด และฝังแท่งคอนกรีตรูปตัว T เป็นจำนวนมาก ซึ่งโครงการที่ 1 มีจำนวน 256 แท่ง และโครงการที่ 2 มีจำนวน 288 แท่ง

หลังจากที่ทราบถึงโครงการดังกล่าวของผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา กลุ่มBeachforlifeโดยนายอภิศักดิ์ ทัศนิกกลุ่ม Crescent moon lawyers โดยนางสาวอลิสสา บินดุส๊ะ สภาพลเมืองเยาวชนสงขลา โดย นายอภิศักดิ์ ทัศนิกได้ยื่นหนังสือขอระงับโครงการดังกล่าว ต่อกรม ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2558 และ ต่อมา วันที่ 19 สิงหาคม 2558

นายสมพล ดีเยาะ ได้มีหนังสือถึงนายกเทศมนตรีขอให้ชะลอโครงการดังกล่าว ทำให้ในวันที่ 21 สิงหาคม 2558 ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลาได้อนุมัติให้เปลี่ยนแปลงโครงการ

จึงส่งผลให้โครงการที่ 1 มีการดำเนินการเติมทราย และฝังแท่งคอนกรีตรูปตัว T จำนวน 30 แท่ง ส่วนโครงการที่ 2 ให้ยกเลิกงานวางแท่งคอนกรีตทั้งหมด เหลือแต่เติมทรายไม่น้อยกว่า 85,355 ลูกบาศก์เมตร เพียงอย่างเดียว

ภาพ การหล่อแท่งคอนกรีต

การป้องกันครั้งนี้ เริ่มต้นมาจากหาดสมิหลาเกิดปัญหาการพังทลายของชายหาด อย่างรุนแรงบริเวณด้านเหนือชุมชนเก่าเสี่ยงขึ้นมาทางทิศเหนือที่เรียกว่าหาดชลาทัศน์เรื่อยมา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 จนถึงปัจจุบัน โดยการดำเนินโครงการนี้เกิดจากผู้ว่าราชการจังหวัด สงขลา ได้ร่วมกันกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา ดำเนินการ ทำโครงการป้องกันการกัดเซาะชายหาดสมิหลา - ชลาทัศน์ โดยแบ่งเป็น 2 โครงการ คือ โครงการที่ 1 ตามสัญญา ทสจ.สข. 511/2558 ใช้งบกลางจากสำนักนายกซึ่งใช้ในกรณี ฉุกเฉินหรือจำเป็น โครงการที่ 2 ทสจ.สข. 512/2558 ใช้งบพัฒนากลุ่มจังหวัดชายแดนใต้ แสดงให้เห็นว่ามีการใช้งบประมาณที่ไม่ถูกต้องแต่ต้น โดยจะมีการหล่อและวางแท่นคอนกรีต จำนวนรวม 588 ท่อน โดยทั้งสองโครงการเริ่มดำเนินการวันที่ 26 พฤษภาคม 2558 และแล้วเสร็จในวันที่ 26 ตุลาคม 2558 ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลาและสำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา ได้ทำการเปลี่ยนแปลงแก้ไขสัญญาหลายครั้ง

ครั้งที่ 1 วันที่ 25 สิงหาคม 2558 ผู้รับมอบอำนาจจากผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา ได้ชี้แจงว่า โครงการที่ 1 มีการวางแท่นคอนกรีตตัวโอในใต้ทราย สามารถเคลื่อนย้ายได้ ตกกลางคืนวันนั้น ได้มีการ ขนย้ายแท่นคอนกรีตขึ้น มาจากการรายงานข่าวของสำนักข่าว หลายแห่ง

ภาพ แท่นคอนกรีตที่ถูกนำมาฝัง

ภาพการรื้อแท่นคอนกรีตขึ้นจากทรายในคืนวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๘

ครั้งที่ 2 วันที่ 26 สิงหาคม 2558 วันที่ศาลและคู่กรณีทั้งหมด รวมทั้งประชาชนได้ดูสถานที่พิพาท ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ทำการชี้แจงว่า การวางแท่นคอนกรีต ในลักษณะนั้น เป็นเพียงการทดลองเท่านั้น ซึ่งได้มีการแก้ไขสัญญาไว้แล้ว

ภาพ ศาลและคู่กรณีทั้งหมด รวมทั้งประชาชนได้ดูสถานที่พิพาท

ครั้งที่ 3 วันที่ 2 กันยายน 2558 ศาลได้นัดไต่สวนคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวและไกล่เกลี่ย ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ชี้แจงว่า จะดำเนินการฝังแท่นคอนกรีตเพื่อทำการทดลองเพียง 30 ต้นเท่านั้น แต่พอตอนบ่ายกลับชี้แจงว่า จะเปลี่ยนโครงการทั้งหมดเป็นการเติมทรายอย่างเดียว โดยการเพิ่มปริมาณทราย

แสดงให้เห็นว่าทั้งสองโครงการได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขสัญญา อยู่หลายครั้งด้วยกันตามที่กล่าวมา ซึ่งไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน และสิ่งแวดล้อมโดยรอบ จึงเป็นสาเหตุให้นำมาสู่การฟ้องร้องเป็นคดีปกครอง ซึ่งผู้ฟ้องคดีได้แก่

- สงขลาฟอรั่ม โดย นางพรณิภา โสติพันธ์ ที่ 1
- ชมรม Beach for life โดย นายอภิศักดิ์ ทศน์ ที่ 2
- กลุ่ม Crescent moon lawyers โดย นางสาวอลิสสา บินดุส๊ะ ที่ 3
- สหกรณ์ประมงพื้นบ้านชุมชนบลาเซาะห์เก่าแสน โดย
- นายสมพล ดีเยาะ ที่ 4
- นางพรณิภา โสติพันธ์ ที่ 5
- นายอภิศักดิ์ ทศน์ ที่ 6
- นางสาวอลิสสา บินดุส๊ะ ที่ 7
- นายสมพล ดีเยาะ ที่ 8

ทำการฟ้อง ต่อผู้ถูกฟ้องคดี ได้แก่

- ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา ที่ 1
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา ที่ 2
- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ที่ 3
- กรมเจ้าท่า ที่ 4
- เทศบาลนครสงขลา ที่ 5

ในประเด็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ และการกระทำละเมิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายและจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ

ภาพ ผู้ฟ้องคดีและทีมทนายความ

ภายหลังศาลได้มีคำพิพากษาคือออกมาว่า

“โครงการที่พิพาทไม่ทำให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม จึงไม่เป็นการกระทำละเมิดต่อผู้ฟ้องคดีทั้งแปดแต่อย่างใด แม้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 จะละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ แต่ก็ไม่ได้ทำให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม และไม่เป็นการกระทำละเมิดต่อผู้ฟ้องคดีทั้งแปดด้วยเช่นกัน และศาลไม่จำเป็นต้องพิจารณาคำขอของผู้ฟ้องคดีในส่วนที่ขอให้กำหนดค่าบังคับสำหรับแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือความเสียหายอันเกิดจากการกระทำละเมิดแต่อย่างใด

พิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 และที่ 2 ดำเนินการขออนุญาตต่อ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 สำหรับกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องดำเนินการตามโครงการที่พิพาททั้งในส่วนที่ได้ดำเนินการแล้ว และในส่วนที่ยังมิได้ดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.2546 ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด และให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ดำเนินการตามที่มาตรา 7 แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการมอบอำนาจ พ.ศ.2550 กำหนดไว้ สำหรับการมอบอำนาจ “เจ้าท่า” ให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัด ภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่คดีถึงที่สุด”

ภาพ การลงพื้นที่เดินเผชิญสึบของศาลปกครอง

ที่มาภาพ : ผู้จัดการออนไลน์ (<http://www.manager.co.th>)

แต่กระนั้น ก็มีข้อค้นพบที่น่าสนใจของคดีอยู่หลายประการที่ผู้เขียนได้นำมาคิดวิเคราะห์ต่อไปว่า แท้จริงแล้วกระบวนการศาลปกครองนั้นให้การยอมรับในเรื่องใดบ้าง และกระบวนการพิจารณาของศาลได้อาศัยหลักการใดหรือไม่ ที่จะนำมาสู่การพิจารณาและตัดสินคดีที่ยุติธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนผู้ได้รับความเสียหาย

ข้อ 1 ศาลให้การยอมรับการฟ้องคดีปกครองแบบกลุ่ม กล่าวคือ สถานะกลุ่มของผู้ฟ้องคดี คือ

สงขลาฟอรั่ม เป็นคณะบุคคลที่เข้าร่วมกลุ่มกัน เพื่อปกป้อง อนุรักษ์ คุ่มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการทำงานร่วมกันกับชุมชนและเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลุ่ม Beach for life เป็นการรวมตัวกันของกลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดสงขลา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องระบบหาดทรายและการพังทลายของหาดสมิหลา และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของพลเมืองสงขลา

ส่วนกลุ่ม Crescent Moon lawyers เป็นกลุ่มเยาวชนที่ศึกษากฎหมายจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ในจังหวัดสงขลาเพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหาดทรายและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อปกป้องคุ้มครองชายหาดในจังหวัดสงขลา โดยทำงานร่วมกับเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ

โดยการรวมตัวของทั้งสามกลุ่ม มีวัตถุประสงค์ในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในส่วนของตัวแทนจาก สงขลาฟอรั่ม กลุ่ม Beach for life และ กลุ่ม Crescent Moon lawyers ก็อาจถือได้ว่าเป็นตัวแทนของชุมชนที่ได้ใช้สิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 67 ประกอบมาตรา 4 รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557

นอกจากนี้ ยังเป็นการใช้สิทธิชุมชนชายฝั่ง คดีแรกในการฟ้องคดีตามกฎหมายส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งมีผลบังคับใช้ในปีเดียวกัน เพื่อทั้งสามกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาชายฝั่ง ซึ่งย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสมที่จะดำรงชีวิตได้อย่างปกติ และต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดอันตราย จึงเป็นผู้มีส่วนได้เสีย ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความพิพาท โดยผู้ได้เสียคือ ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้อันเนื่องมาจากการกระทำของฝ่ายปกครอง

ข้อ 2 สิทธิในการกำหนดเจตจำนงแห่งตนของประชาชน(Self-determination)

คือ หลักที่ว่าด้วยสิทธิของประชาชนในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง กล่าวอย่างเฉพาะเจาะจง คือ สิทธิของประชาชนในการมีอิสระที่จะตัดสินใจเลือกสถานะทางการเมืองของตนเองและ กำหนดรูปแบบของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของพวกเขาเอง

รากฐานความคิดเบื้องหลังหลักสิทธิในการกำหนดเจตจำนงตนเอง คือ ความคิดที่ว่ามนุษย์กำเนิดมาโดยเสรี ศักดิ์ศรี และคุณค่าของมนุษย์ จึงขึ้นอยู่กับว่าพวกเขามีอิสระในการปกครอง ชีวิตตนเองหรือไม่

เมื่อนำคำพิพากษามาพิเคราะห์ แม้จะพบว่า ศาลไม่ได้กล่าวในเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน แต่ก็ยังพอเข้าใจได้จากคำพิพากษาในส่วนที่ศาลได้พิจารณารับฟังให้กลุ่มผู้ฟ้องคดีมีอำนาจในการฟ้องคดีเพื่อคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งแท้จริงแล้วผู้ฟ้องคดีทั้งแปดและประชาชนที่ร่วมกันคัดค้านโครงการต่างสามารถอ้างหลักการดังกล่าวที่เป็นสากลและให้การยอมรับทั่วโลก ให้ต้องยึดถือและปฏิบัติ เป็นสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุด

โดยการแสดงเจตจำนงของประชาชน ก็เป็นสิทธิประการหนึ่งที่ผู้ฟ้องคดีทั้งแปด และประชาชนต่างออกมาแสดงจุดยืนของตนเองในการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลง แก้ไขโครงการ และการดำเนินการในวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม กับสภาพแวดล้อมของหาด สมิหลา - ชลาทัศน์ แต่ผู้ถูกฟ้องคดีก็หาได้รับฟังเพื่อพิจารณาและดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่อง ของโครงการในทันทีไม่ โดยผู้ฟ้องคดีและประชาชนได้มีการร้องเรียนในหลายต่อหลายครั้ง เมื่อสิทธิที่จะถูกรับฟังดังกล่าวไม่อาจสัมฤทธิ์ผลได้จึงต้องนำมาสู่การฟ้องร้องเป็นคดีต่อ ศาลในที่สุด

ถึงแม้ศาลจะรับฟ้องคดีในแบบกลุ่ม แต่คำพิพากษาก็ไม่ได้ออกมาตอบสนอง เจตจำนงของประชาชนและผู้ฟ้องคดีอย่างถึงที่สุด เพราะศาลเชื่อว่าโครงการดังกล่าว เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ แม้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 จะกระทำละเลยต่อหน้าที่ก็ตาม แสดงให้ เห็นว่าหน่วยงานภาครัฐ ไม่ว่าจะดำเนินการอย่างไรก็ไม่ผิด ถึงแม้จะผิดแต่ก็ไม่ต้องรับโทษ เพียงแค่อ้างว่าทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ การดำเนินการโดยรัฐต่าง ๆ ก็สะดวกสบาย ไม่ได้ เกรงกลัวต่อการถูกดำเนินคดีแต่อย่างใด ทำให้การแสดงเจตจำนงด้วยตนเองของประชาชน (Self-determination) นั้นถูกละเมิด และถูกมองข้าม ไม่เป็นที่ยอมรับในประเทศไทย ทั้งที่ หลักการดังกล่าวเป็นหลักสากลที่ทั่วโลกให้การยอมรับยึดถือปฏิบัติกันทั่วไป แต่ศาลก็ยัง ไม่ได้ให้ความสำคัญที่จะนำมากล่าวไว้ในคำพิพากษาให้ชัดเจน ยังคงยึดถือแต่หลักกฎหมาย ภายในมากกว่าหลักกฎหมายสากล

ดังนั้น คงเป็นภารกิจของประชาชน เยาวชนคนรุ่นใหม่ต่อไปที่จะต้องทำให้ หลักสิทธิมนุษยชน ว่าด้วย สิทธิในการกำหนดเจตจำนงแห่งตน ได้รับการยอมรับอย่าง แท้จริงทั้งจากฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ในประเทศไทย

การทำงานของกลุ่ม Beach for life และกลุ่มนักกฎหมายอาสา สู่ กระบวนการเรียนรู้เพื่อกำหนดเจตจำนงแห่งตนบนฐานทรัพยากร กรณี ชายหาดสมิหลา

ความรักความผูกพันของเยาวชนสงขลาที่มีต่อชายหาดสมิหลาประกอบกับการได้เห็นความจริงที่ชายหาดสมิหลาซึ่งเป็นพื้นที่แห่งความสุขของพวกเขาพังทลายได้กลายเป็นพลังที่ทำให้เยาวชนรวมกลุ่มกันเพื่ออนุรักษ์หาดสมิหลาอย่างยั่งยืน และมีกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะสร้างความรู้ ความเข้าใจในระบบนิเวศหาดสมิหลา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชายหาด และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนสงขลา คนสงขลาในอนุรักษ์หาดสมิหลาอย่างยั่งยืน นอกเหนือกระบวนการที่กลุ่มทำงานแล้วนั้น

กลุ่ม Beach for life และกลุ่มนักกฎหมายอาสา ก็ได้ยื่นหยัดเจตจำนงของตนเองที่ว่า “หาดสมิหลาต้องเป็นพื้นที่แห่งความสุขและเป็นมรดกทางธรรมชาติของคนสงขลาทุกคนที่ยังคงมีอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน มิให้ถูกคุกคาม แทรกแซง ทำลายหรือให้แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ และเพื่อธำรงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์และความสุขตามวิถีชีวิตคนสงขลา” อ้างอิงจากธรรมนูญเยาวชนอนุรักษ์หาดสมิหลาอย่างยั่งยืน ฉบับที่ 1 และที่ผ่านมาทั้งสองกลุ่มได้ร่วมกับสงขลาฟอรั่ม เครือข่ายนักวิชาการ ยืนหยัดในเจตจำนงนี้มาโดยตลอด จะเห็นได้จากกรณีที่หน่วยงานภาครัฐกำหนดนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับเจตจำนงของกลุ่ม หรือไม่สอดคล้องกับระบบนิเวศชายหาด กลุ่มพลเมืองเยาวชนได้แสดงสิทธิชุมชนเพื่อปกป้องชายหาด โดยการสื่อสารสาธารณะ ร้องเรียนหน่วยงานราชการ และยกระดับการใช้สิทธิชุมชนในการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง เพื่อให้มีการคุ้มครอง ปกป้องทรัพยากรหาดทราย

ซึ่งกระบวนการที่กลุ่มพลเมืองเยาวชนลุกขึ้นมาใช้สิทธิชุมชนเพื่อกำหนดเจตจำนงของตนเองบนฐานทรัพยากรหาดทราย และยืนหยัดในเจตจำนงแห่งตนนี้มาโดยตลอด ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่ง และหากถอดกระบวนการเรียนรู้ออกมา เราจะพบองค์ความรู้ของกระบวนการเรียนรู้สิทธิในการกำหนดเจตจำนงแห่งตน และจะพบว่ากระบวนการเรียนรู้ี้สามารถสร้างความเป็นพลเมืองได้

สำหรับงาน The World Beach Day แลเล แลหาด ครั้งที่ 7 นี้ คณะทำงานและองค์กรร่วมจัดงานได้หยิบยก กระบวนการเรียนรู้เพื่อกำหนดเจตจำนงแห่งตนบนฐานทรัพยากร กรณี หาดสมิหลา ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติงานจริงของกลุ่ม Beach for life และกลุ่มนักกฎหมายอาสา เป็นประเด็นที่น่าสนใจที่จะปลุกใจคนสงขลาให้ลุกขึ้นมาเรียนรู้ทรัพยากรหาดทราย เรียนรู้สิทธิชุมชนและเข้าใจสิทธิชุมชนที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ด้วยความหวังว่ากระบวนการเรียนรู้เพื่อกำหนดเจตจำนงแห่งตนบนฐานทรัพยากรธรรมชาติ กรณีชายหาดนี้ จะเป็นพลังในการให้พวกเขาร่วมกันกำหนดชะตากรรมของชุมชนเอง หรือองค์ความรู้ชุดนี้จะเป็นแบบอย่างให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ได้อำไปปรับใช้ต่อไปเพื่อปลุกหัวใจเยาวชนปลุกหัวใจคนเมืองให้ตื่นขึ้นมากำหนดชะตากรรมตนเองบนพื้นฐานของความรู้จริงในทรัพยากรนั้น และกระบวนการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของชุมชน

ทางคณะทำงานได้ออกแบบห้องเรียน 5 ห้องเพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้กระบวนการเรียนรู้เพื่อกำหนดเจตจำนงแห่งตนบนฐานทรัพยากร กรณี หาดสมิหลา ดังนี้

กระบวนการเรียนรู้เพื่อกำหนดเจตจำนงแห่งตน บนฐานทรัพยากรธรรมชาติ : กรณีหาดสมิหลา

Cr. by SongkhlaForum

BFL MODEL

ห้องเรียน การเติมทราย ที่แรกของประเทศไทย

การเติมทราย เป็นมาตรการในการฟื้นฟูชายหาดที่ดีเหมาะสมต่อระบบนิเวศชายหาดเนื่องจากมีผลกระทบต่อชายหาดน้อยกว่าการสร้างโครงสร้างแข็ง เหมาะสำหรับพื้นที่ชายหาดที่มีมูลค่าชายหาดสูง เช่น มีการท่องเที่ยว

ที่ผ่านมาชายหาดสมิหลา - ชลาทัศน์ มีการก่อสร้างโครงสร้างแข็งรูปแบบต่าง ๆ เพื่อป้องกันการกัดเซาะชายหาด แต่โครงสร้างเหล่านั้นกลับสร้างความเสียหายต่อชายหาดเป็นระยะทางกว่า 2 กิโลเมตร จนกรมเจ้าท่าได้เริ่มให้สถาบันวิจัยทรัพยากรน้ำมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำการศึกษาและออกแบบการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งริมหาดสมิหลา - ชลาทัศน์

ซึ่งได้มีการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน จำนวน 3 ครั้ง (เริ่มครั้งแรกเมื่อเดือนมิถุนายน 2557) และทำการศึกษาผลกระทบอย่างรอบด้านตามหลักวิชาการ จนท้ายสุดความเห็นของคนสงขลา และผลการศึกษาปรากฏว่าหาดสมิหลาจะดำเนินการเติมทรายชายฝั่ง

ต่อมาหลังจากศึกษาเป็นที่เรียบร้อยแล้วกรมเจ้าท่าได้อนุมัติงบประมาณกว่า 200 ล้านบาท เพื่อดำเนินการเติมทรายชายฝั่งบริเวณหาดสมิหลา - ชลาทัศน์ตามที่ได้ทำการศึกษาไว้ และได้เปิดเวทีประชาสัมพันธ์โครงการเติมทราย มีการเปิดวงคุยกับภาคประชาสังคม หน่วยงานราชการ และประชาชนทั่วไป

เพื่ออธิบายที่มาของโครงการ รายละเอียดการดำเนินโครงการ และการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการ มีการรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะจากคนสงขลา และได้ติดป้ายประกาศการดำเนินโครงการไว้ตลอดแนวชายหาด จน ณ ขณะนี้กรมเจ้าท่าได้เริ่มให้บริษัท K.P.C Enterprise LTD. เป็นผู้รับเหมาก่อสร้างดำเนินการตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้การเติมทราย มิใช่เพียงแค่การนำทรายเข้ามาถมบนชายหาด

การเติมทรายจำเป็นต้องมีการศึกษาความเหมาะสม มีการออกแบบตามหลักวิชาการ อย่างรอบคอบและรอบด้าน เช่น การออกแบบหน้าตัดชายหาด หรือการเลือกวัสดุที่นำมาเติม และการบำรุงรักษา รายละเอียดต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องออกแบบอย่างรอบด้านและอยู่บนหลักวิชาการ เพื่อให้ชายหาดสามารถเกิดการฟื้นฟูชายหาดอย่างยั่งยืน มาตรการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่ง ด้วยการเติมทราย เป็นวิธีการเดียวที่เพิ่มมวลทรายให้กับชายหาด หากปฏิบัติถูกต้องตามหลักวิชาแล้ว จะส่งผลกระทบต่อด้านลบน้อยมาก

สาระสำคัญที่กล่าวมาของการเติมทรายตามหลักวิชาการนั้น แต่ความไม่เข้าใจในกระบวนการเติมทราย ของคนสงขลาและหน่วยงานภาครัฐ ทำให้การเติมทรายที่จะเกิดขึ้น โดยกรมเจ้าท่ามีประเด็นที่ทำให้การเติมทรายนั้นเป็นปัญหาเช่นกรณีการรื้อแผงป้องกันฝุ่น และเสียงจากการเติมทรายหรือวาทกรรมที่ว่า การเติมทรายคือการดำน้ำพริกละลายแม่น้ำ ซึ่งทั้งหมดนี้คือความไม่เข้าใจของคนสงขลาบางกลุ่ม และหน่วยงานภาครัฐ

การเติมทรายครั้งนี้ ถึงแม้จะมีการศึกษา ออกแบบตามหลักวิชาการ และตามข้อปฏิบัติทางกฎหมาย แต่พลเมืองสงขลาก็ต้องช่วยกันจับตา ติดตามการเติมทรายอย่างใกล้ชิด และควรที่จะทำความเข้าใจการเติมทรายที่ถูกต้องตามหลักวิชา ช่วยกันวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลทางวิชาการ

ห้องเรียน

การติดตามสภาพหาดสมิหลาทั้งระบบ

Beach Monitoring หรือการติดตามสภาพชายหาดเป็นกระบวนการที่ Beach for life นำมาใช้ในการติดตามการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาดสมิหลา ทั้งระบบโดยการมีส่วนร่วมของพลเมืองสงขลา และเพื่อสร้างการเรียนรู้ระบบนิเวศหาดทรายแก่คนสงขลา

สถานการณ์ชายหาดสมิหลานับตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ ที่ได้มีการสร้างสถานีสูบน้ำเสียบริเวณหาดเก่าเสี่ยง ทำให้มีการกัดเซาะชายฝั่ง จนต้องมีการแก้ไขปัญหาด้วยการสร้างรอดักทรายรูปตัวที และโครงสร้างเชิงรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่กำแพงหินทิ้ง กำแพงกระชุนหิน หรือแม้แต่การวางกระสอบทราย การสร้างโครงสร้างเชิงรูปแบบต่าง ๆ มิสามารถแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้

แต่ทำให้ชายหาดสมิหลาพังทลายอย่างต่อเนื่อง การขาดกระบวนการติดตามการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาดและการไม่ข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับชายหาด ทำให้การแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเป็นไม่ถูกวิธี กระบวนการติดตามสภาพชายหาดสมิหลาทั้งระบบ หรือ Beach Monitoring จึงเป็นกระบวนการที่ Beach for life สงขลาฟอรัม และคณะวิศวกรรมศาสตร์ ม.เกษตรศาสตร์ ร่วมกันพัฒนาและนำมาใช้ในการติดตามการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาดสมิหลาทั้งระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อเฝ้าศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาด โดยระบบอาสาสมัครพลเมือง และเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในระบบนิเวศหาดสมิหลาแก่คนสงขลา

กระบวนการติดตามสภาพชายหาด

- การหาอาสาสมัครพลเมืองเยาวชนสงขลา

Beach for life มีกระบวนการในการหาอาสาสมัครพลเมืองสงขลา ผ่านการลงไปพูดคุยตามบ้านต่าง ๆ ในเขตเทศบาลนครสงขลา และผ่านทางสื่อออนไลน์ ซึ่งในแต่ละเดือนที่มีการติดตามสภาพชายหาด จะมีอาสาสมัครพลเมืองประมาณ 20 คน เข้ามาร่วมติดตามสภาพชายหาด

- การพัฒนาเครื่องมือและ ระบบ Training

การติดตามสภาพหาดสมิหลาทั้งระบบ จำเป็นต้องใช้เครื่องมือทางวิศวกรรม ซึ่งมีราคาสูงต้องสั่งซื้อจากกรุงเทพฯ และต้องอาศัยความชำนาญในการใช้เครื่องมือ นั้น ๆ ทำให้ ผศ.ดร. สมปรารถนา ฤทธิ์พริ้ง คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นิสิต คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และแกนนำ Beach for life ร่วมกันพัฒนาเครื่องมือในการติดตามสภาพหาดสมิหลาทั้งระบบ เช่น เครื่องวัดความลาดชัน เครื่องมือวัดรูปตัดชายหาด เป็นต้น โดยประยุกต์องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์พื้นฐาน และการคำนวณมาใช้ในการพัฒนาเครื่องมือ ทำให้เครื่องมือเหล่านี้สามารถผลิตขึ้นได้จากวัสดุในท้องถิ่นมีต้นทุนต่ำ และใช้งานง่ายเหมาะสำหรับอาสาสมัคร

เมื่อมีเครื่องมือในการติดตามชายหาดทั้งระบบแล้ว อาสาสมัครคนสงขลาจะต้องผ่านการฝึกอบรมการใช้เครื่องมือแต่ละชุดจนชำนาญ โดยมี ผศ.ดร. สมปรารถนา ฤทธิ์พริ้ง เป็นผู้ฝึกสอนการใช้เครื่องมือและวิธีการติดตามสภาพหาดสมิหลาทั้งระบบ

- ติดตามสภาพชายหาดสมิหลาทั้งระบบ

ทุก ๆ สัปดาห์แรกของเดือน แกนนำ Beach for life และอาสาสมัครพลเมือง จะมารวมตัวกันที่ริมหาดสมิหลา-ชลาทัศน์ บริเวณรูปปั้นหนูแมว จากนั้นจะร่วมกันติดตามสภาพชายหาดสมิหลาทั้งระบบ โดยมีจุดติดตามสภาพชายหาด จำนวน 20 จุด กระจายตลอดแนวชายหาดสมิหลา - ชลาทัศน์ โดยอาสาสมัครจะถูกแบ่งออกเป็น 5 ทีม ทีมละ 4 - 5 คน ซึ่งจะมีเครื่องมือในการติดตามสภาพชายหาด คือ เครื่องวัดรูปตัดชายหาด เครื่องวัดความลาดชัน เป็นต้น

- การเผยแพร่ความรู้ต่อสาธารณะ

ข้อมูลที่ได้รวบรวมมาตลอด 1 ปี จะถูกนำมาวิเคราะห์แปลผล และนำมาเผยแพร่ให้
ง่ายเพื่อสื่อสารกับสาธารณะโดยในแต่ละปีทางสงขลาฟอรั่มBeachforlifeและองค์กรต่างๆ
จะร่วมกันจัดงาน The World Beach Day แลเล แลหาด เพื่อเป็นเวทีในการสื่อสารข้อมูล
องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รวบรวมมาตลอด 1 ปี รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางสื่อออนไลน์

การติดตาม เก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาดสมิหลาอย่างต่อเนื่อง
ทำให้เห็นข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพของชายหาด ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์
อย่างยิ่งในการฟื้นฟู หรืออนุรักษ์หาดสมิหลาอย่างยั่งยืน และเป็นกระบวนการติดตาม
สภาพชายหาดสมิหลาทั้งระบบจะทำให้พลเมืองสงขลาเรียนรู้และเข้าใจระบบนิเวศ
ชายหาดมากขึ้น ผ่านการลงพื้นที่ไปสัมผัสชายหาด เก็บข้อมูล และการที่อาสาสมัคร
พลเมืองได้เอาข้อมูลมาวิเคราะห์ แปลผลการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาด นอกจากนั้นแล้ว
กระบวนการติดตามสภาพชายหาดยังเป็นเครื่องมือในการสร้างอาสาสมัครพลเมือง ดังนี้

[1] พื้นที่กลางที่ทำให้คนเข้ามาเรียนรู้

[7] รู้จักสิทธิและใช้สิทธิ

[2] เกิดความรัก

ความผูกพันต่อหาดสมิหลา

“หาดสมิหลา
เป็นเครื่องมือ

ในการสร้างอาสาสมัครพลเมือง”

[6] รู้เท่าทันสถานการณ์

[3] เข้าใจปัญหาชายหาด
อย่างแท้จริง

[5] เชื่อมโยงการมี
ส่วนร่วม

[4] ลุกขึ้นมาแก้ไขปัญหา

ห้องเรียน

‘สิทธิชุมชนชายฝั่ง...ที่เรานิยามเอง

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาตินั้น ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี 2550 เรื่องสิทธิชุมชน จนมาปัจจุบัน ในมาตรา 43 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี 2560 ก็ได้รับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติไว้ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของสิทธิชุมชนในการจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ

ในปี 2557 ประเทศไทยมีกฎหมายหาดทรายฉบับแรกขึ้น ชื่อว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ.2557 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งโดยเฉพาะ และมุ่งส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการดูแลทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง แต่กฎหมายนี้ ไม่ได้ให้คำนิยามหรืออธิบายที่ชัดเจนว่า ชุมชน คืออะไร และใครคือชุมชนชายฝั่ง ?

ที่จะเป็นผู้มีสิทธิได้รับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อทะเลและชายฝั่งตามกฎหมายนี้

ด้วยทรัพยากรธรรมชาตินั้นเป็นเรื่องที่สัมพันธ์ต่อชีวิต การที่เราสามารถที่จะเข้าไปกำหนดชะตากรรมหรือความต้องการของเราที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติได้เป็นเรื่องที่สำคัญ

การเรียนรู้และความเข้าใจว่าชุมชนคือใคร และใครที่จะเป็นผู้ทรงสิทธิหรือเป็นเจ้าของสิทธิชุมชน ที่จะมีสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนต่อทรัพยากรตามกฎหมาย และสิทธิชุมชนชายฝั่ง ที่จะช่วยเพิ่มช่องทางให้เราในการเข้าไปตัดสินใจเพื่อทะเลและชายฝั่งได้

**‘วิชาสิทธิชุมชนชายฝั่ง’ จึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง
เมื่อเป็นคน สิทธิแห่งความเป็นคนย่อมเกิดขึ้น
เมื่อเป็นชุมชน สิทธิของชุมชนเกิดขึ้นเช่นกัน**

แว่นส่องมองตน วิเคราะห์ชุมชน

กระบวนการวิเคราะห์ชุมชนโดยชุมชน ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาทั้งในกฎหมาย เอกสารและพื้นที่จริง ของกลุ่มนักกฎหมายอาสาโดยเลือกกลุ่มเยาวชน Beach for Day และชุมชนสวนกง อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา เป็นกรณีศึกษา ที่ร่วมช่วยกันสรุสร้าง นิยามชุมชนชายฝั่ง ก่อนที่จะให้ความหมายว่า ชุมชนชายฝั่งคือใคร เราต้องรู้ก่อนว่า อะไร คือชุมชน ?

กระบวนการนี้ทำให้เราทิ้งกรอบความคิดเดิมที่ว่า ชุมชนคือ หมู่บ้านเท่านั้น ด้วยการ นำเกณฑ์องค์ประกอบของชุมชนที่กำหนดอิงตามสิทธิชุมชนในรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2550 ขึ้นมาใช้ ได้แก่ 1) รวมตัวกันเป็นกลุ่มชุมชนด้วยความสมัครใจ 2) มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของ กลุ่มชุมชนเอง 3) มีวัตถุประสงค์ร่วมกันเพื่อส่วนรวม 4) มีการสืบทอดต่อเนื่องของวิถีชีวิต จากรุ่นสู่รุ่น 5) การจัดการองค์กรในนามกลุ่มชุมชนที่แสดงให้สาธารณชนรับรู้

เมื่อวิเคราะห์แล้วทำให้เราพบว่า การรวมกลุ่มของเยาวชนหรือภาคประชาสังคม ก็เป็นชุมชนได้ ทั้งแนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับคำพิพากษาของศาลปกครองสงขลา กรณีคดีหาดขลาคัน ที่รับรองให้สงขลาฟอรั่ม กลุ่ม Beach for life และกลุ่มนักกฎหมายอาสา เป็นชุมชนผู้ทรงสิทธิชุมชนอีกด้วย

ห้องเรียน

การศึกษาระบบนิเวศป่าสนเมือง

ผืนป่าสนชายหาด ตั้งตระหง่านอยู่ใจกลางเมืองสงขลา เป็นผืนป่าผืนเดียวที่ยังคงเหลืออยู่ค่อยสร้างประโยชน์ให้แก่เมืองทั้งอากาศบริสุทธิ์ รักษาสมดุลทางธรรมชาติ เป็นแหล่งธรรมชาติที่งดงามของเมืองสงขลา ป่าสนชายหาดได้สร้างคุณประโยชน์มากมายแก่เมืองสงขลา แต่คนสงขลาแทบไม่รู้จักป่าสนเลย แม้แต่องค์ความรู้ทางวิชาการของระบบนิเวศป่าสนในประเทศไทยก็แทบจะไม่มี และขณะเดียวกันป่าสนชายหาดของเมืองสงขลา ก็ถูกบุกรุกคุกคามอยู่ตลอดจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเมือง และความต้องการให้พื้นที่ป่าสนกว่า 500 ไร่ กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ในช่วงปี 2556 มีความพยายามอย่างยิ่งของทางองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาป่าสนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของเมืองสงขลา โดยการสร้างกระเช้าลอยฟ้า เชื่อมเมืองสงขลาฝั่งบ่อทราย สู่ หัวเขาแดง โดยมีฐานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสน บริเวณแหลมสนอ่อน ซึ่งจะต้องสูญเสียพื้นที่ป่าสนชายหาดที่สมบูรณ์กว่า 200 ไร่ ทำให้มีการคัดค้านโครงการดังกล่าวจากทั้งทางเทศบาลนครสงขลา ภาคประชาชน NGO และเครือข่ายนักวิชาการ ซึ่งทั้งหมดนี้ ต้องการให้ป่าสนชายหาดเป็นป่าของเมือง ทำให้มีการเริ่มศึกษาข้อมูลและองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัป่าสนชายหาด ในช่วงปี 2556 - 2557 และมีการเฝ้าระวังติดตามสถานการณ์ป่าสนชายหาดอยู่ตลอดโดยประชาชนสงขลา และสงขลาฟอรั่ม

ต่อมาในช่วงปี 2559 - 2560 กลุ่มกอดสน เยาวชนภายใต้โครงการพลังพลเมือง เยาวชนสงขลา ได้สนใจศึกษาระบบนิเวศป่าสนเชิงลึก โดยใช้กระบวนการศึกษาระบบนิเวศ ป่าไม้เข้ามาเป็นเครื่องมือในการสำรวจ ศึกษาป่าสน และพบองค์ความรู้ที่สำคัญ เช่น

1. พัฒนาการของป่าสนชายหาดเกิดจากการสร้างเขื่อนกันทรายและคลื่นปาก ร่องน้ำสงขลา ทำให้มวลทรายที่เคลื่อนที่ตามแนวชายฝั่งติดอยู่ทางฝั่งด้านใต้ (ปกติเคลื่อนตัวสู่ทิศเหนือ) ช่วงเวลา 50 ปีที่ผ่านมา ทำให้แผ่นดินงอกใหม่กว่า 500 ไร่ และการขยายตัวของป่าสนเรื่อย ๆ นั้นนำมาซึ่งกระบวนการทดแทนพื้นที่หาดทรายของพีชจนกลายเป็นป่าสนชายหาดในปัจจุบัน

2. กระบวนการทดแทนพื้นที่หาดทรายในป่าสนชายหาดมีลักษณะเฉพาะ นั่นคือเมื่อแผ่นดินเพิ่มขยายขึ้น จากนั้นจะมีกลุ่มพีชบุกเบิก เช่น กก หญ้า ผักบุ้งทะเล ถั่วคล้าทะเล จะเริ่มเติบโตและค่อยทำหน้าที่ยึดทรายให้แน่น ขณะเดียวกันก็ค่อยสะสมอินทรีย์วัตถุไปในตัว เมื่ออินทรีย์วัตถุมีมากเพียงพอ พีชชนิดอื่น ๆ เช่น สนทะเล หูกวางทะเล รักทะเล ก็จะค่อย ๆ เติบโตต่อไป และพัฒนาการเป็นป่าขั้นที่ 1 และกระบวนการนี้ก็จะวนเวียนเกิดซ้ำไปเรื่อย ๆ วนรอบที่มีการงอกใหม่ของแผ่นดิน ซึ่งเป็นกระบวนการทดแทนพื้นที่หาดทรายที่มีลักษณะเฉพาะตัว

3. ในป่าสนชายหาดมีความหลากหลายทางชีวภาพของพืชกว่า 64 ชนิด โดยมีพืชที่มีความโดดเด่นได้ในพื้นที่ได้แก่ สนทะเล ปอทะเล หูกวางทะเล ตาตุ้มทะเล เบญจรงค์กล้วยไม้หมากลิ้ง กล้วยไม้เอื้องม้าวิ่ง เป็นต้น นอกจากพืชแล้วยังคงพบความหลากหลายทางชีวภาพของนกกว่า 24 สายพันธุ์ เช่น เหยี่ยวแดง ขมิ้นท้ายทอยดำ และกินปลือกเหลือง เป็นต้น

ภาพ กล้วยไม้หมากลิ้ง และนกขมิ้นท้ายทอยดำ

นอกจากการค้นพบองค์ความรู้ที่เป็นองค์ความรู้เฉพาะของป่าสนชายหาดแล้วนั้นทางกลุ่มได้พยายามสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนสงขลาในการเข้าไปเรียนรู้ระบบนิเวศป่าสนชายหาด เพื่อให้คนสงขลาได้เข้าใจระบบนิเวศแห่งนี้ และเห็นคุณค่าความสำคัญของระบบนิเวศป่าสนชายหาด

หากนำกระบวนการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้เพื่อกำหนดเจตจำนงแห่งตนบนฐานทรัพยากรกรณีหาดสมิหลามาส่องมองการทำงานเพื่ออนุรักษ์ป่าสนชายหาดจะพบว่าการกำหนดชะตากรรมตนเองของประเด็นป่าสนชายหาดนั้น เกิดจากการเรียนรู้ในทรัพยากรจนเกิดความรู้ที่ร่วมมืออยากจะทำมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรที่ชุมชนสนใจ ชุมชนอาจจะพบเจอปัญหาทรัพยากร อันเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนรวมกลุ่มกันเป็นชุมชน เป็นลักษณะของ การกำหนดชะตากรรมตนเองจากการเรียนรู้และความรู้สึกเป็นเจ้าของในทรัพยากรธรรมชาติ

และจะพบว่าประชาชนสงขลา ได้กำหนดเจตจำนงไว้ว่า “จะเก็บรักษาป่าสนชายหาดผืนนี้ให้คงไว้อย่างอุดมสมบูรณ์” จากนั้นพยายามที่จะรวบรวมองค์ความรู้ ติดตามสภาพป่าสนชายหาดอย่างต่อเนื่อง และมีความพยายามที่จะสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนสงขลาในการเข้าไปเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการตระหนักเห็นในคุณค่าป่าสนชายหาดต่อไป

กระบวนการทำงานเพื่ออนุรักษ์ป่าสนชายหาดของเมืองสงขลาอาจจะไม่ได้เดินทางไปถึงแนวทางการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูให้เกิดความยั่งยืน เพื่อตอบสนองารมณ์ร่วมของกลุ่ม แต่เราจะเห็นพัฒนาการของกระบวนการทำงานของประชาชนสงขลา ที่เป็นไปตามกระบวนการเรียนรู้เพื่อกำหนดเจตจำนงแห่งตนบนฐานทรัพยากร กรณี หาดสมิหลา

ห้องเรียน

การฟื้นฟูทะเลหน้าบ้าน ของชุมชน

ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเลที่เพิ่มขึ้น ปริมาณสัตว์น้ำลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านของชาวประมงในชุมชนบาลาเซาะห์เก่าแสน ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านชุมชนบาลาเซาะห์เก่าแสน ได้ร่วมกันหาวิธีการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยเริ่มจากการประชุมคนในชุมชน ชาวประมง นักวิชาการ และภาคีเครือข่ายของชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อการฟื้นฟูทะเลเก่าแก่ให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ยั่งยืน เป็นแหล่งผลิตอาหารของคนสงขลา

ชุมชนได้จัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ประมงพื้นบ้านชุมชนบาลาเซาะห์เก่าแสน ขึ้นมาเพื่อเป็นพื้นที่กลางให้ชาวประมงพื้นบ้านชุมชนบาลาเซาะห์เก่าแสน ได้มาร่วมกันทำกิจกรรมในการฟื้นฟูทะเล โดยเริ่มจากการจัดตั้ง ธนาครปูม้า ซึ่งเป็นการนำเอาปูม้าไข่นอกกระดองที่ติดอวนมาฝากไว้กับธนาครปูม้า จากนั้นก่อนนำปลากุ้งปูม้าลงแช่แข็ง และนำปล่อยคืนสู่ทะเล รวมถึงการทำบ้านปลาด้วยวิธีธรรมชาติ โดยวิธีการนี้เป็นการฟื้นฟูให้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และมีการติดตามทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยร่วมกับ Beach for life และสงขลาฟอรั่ม ในติดตามการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาดบริเวณหาดเก่าแก่ จำนวน 4 จุดติดตาม และติดตามทรัพยากรสัตว์น้ำที่ชาวประมงจับได้ในแต่ละวัน เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงและเป็นการติดตามการดำเนินงานเพื่อฟื้นฟูทะเลโดยชุมชน

นอกจากการดำเนินการเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแล้ว ชุมชนเก่าแก่ยังร่วมกับทางสงขลาฟอรั่ม กลุ่ม จช.นำแสง โครงการพลังพลเมืองเยาวชนสงขลา และศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ ในการนำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อใช้ในธนาครปูม้า

ทั้งหมดนี้เป็นการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งเป็นเจ้าของและผู้ใช้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งโดยตรง หากนำกระบวนการทำงานของชุมชนมาวิเคราะห์เพื่อเรียนรู้กระบวนการกำหนดเจตจำนงแห่งตน บนฐานทรัพยากรธรรมชาติเราจะได้พบว่า **ชุมชนได้กำหนดชะตากรรมตนเองไปโดยธรรมชาติ** ผ่านวิถีชีวิตและการปฏิบัติตนของสมาชิกในชุมชนที่เลือกดำเนินชีวิตแบบประมงพื้นบ้าน ซึ่งการดำเนินชีวิตเช่นนี้ต้องอิงอาศัยฐานทรัพยากร นั่นคือ ทะเล แต่เมื่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเสื่อมโทรมลง ชุมชนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้ และร่วมกันฟื้นฟูให้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งกลับมาอุดมสมบูรณ์ดังเดิม มิเช่นนั้นชุมชนจะไม่สามารถเลือกหรือดำเนินชีวิตตามเจตจำนงแห่งตนที่ชุมชนได้กำหนด นั่นคือการทำประมงชายฝั่งได้

เมื่อชุมชนลุกขึ้นยึดหลักในเจตจำนงแห่งตน ว่าจะต้องฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อให้ชุมชนยังคงดำรงวิถีชีวิตประมงพื้นบ้านไว้ ก็เกิดกลุ่มของชุมชน ที่เริ่มปฏิบัติการในการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง มีกระบวนการติดตาม ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และหาวิธีการ แนวทางในการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ให้ทะเลเก่าแก่ส่งให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ยั่งยืน เป็นแหล่งผลิตอาหารของคนสงขลา

หนังสือที่ระลึกงาน The World Beach Day แลเล แลหาด ครั้งที่ 7

กระบวนการเรียนรู้เพื่อกำหนดเจตจำนงแห่งตนบนฐานทรัพยากรธรรมชาติ

กรณี ชายหาด

ผู้เขียน/เรียบเรียง : อภิศักดิ์ ทศน์^[1]
 อลิสา บินดุส๊ะ^[2]
 เฉลิมศรี ประเสริฐศรี^[3]
 กานต์ ตามี^[4]

^[1] กลุ่ม Beach for life และอาสาสมัครสงขลาฟอรั่ม

^[2] กลุ่มนักกฎหมายอาสา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

^[3] มูลนิธิศูนย์ข้อมูลชุมชน

บรรณาธิการ : พรรณิภา โสทธิพันธุ์
 ส.รัตนมณี พลกล้า
 ออกแบบปก : อารัช ขวัญเจริญ
 ภาพถ่าย : กลุ่ม Beach for life
 กลุ่มนักกฎหมายอาสา
 สงขลาฟอรั่ม

ดำเนินการจัดพิมพ์โดย : สงขลาฟอรั่ม

สงขลาฟอรั่ม ที่อยู่ 97 ถนนนครใน ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

สนับสนุนโดย : สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้าง
 เสริมสุขภาพ มูลนิธิศูนย์ข้อมูลชุมชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 สงขลานครินทร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พิมพ์ครั้งแรก : กรกฎาคม 2560

กำหนดการงาน The World Beach Day แลเล แลหาด ปีที่ 7

วันอาทิตย์ที่ 2 กรกฎาคม 2560 ณ บริเวณริมชายหาดชลลัทศน์ หน้ามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย และโรงแรมบีพีสมิหลาบีช แอนด์ รีสอร์ท จังหวัดสงขลา

ภาคเช้า : บริเวณริมชายหาดชลลัทศน์ หน้ามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

08.30 - 09.00 น.

1. ลงทะเบียน

09.00 - 10.00 น.

2. เปิดวงเรียนรู้ สร้างแรงบันดาลใจ พลเมืองรุ่นใหม่ กับสิทธิในการกำหนดชะตากรรมตนเอง โดยอาจารย์พรรณิกา โสทธิพันธุ์ ผู้อำนวยการสงขลาฟอรั่ม

10.00 - 12.30 น.

3. ห้องเรียนพลเมืองเยาวชน (Learning Room)

3.1 การเติมทราย ที่แรกของประเทศไทย

โดยผศ.ดร.สมปรารถนาฤทธิ์พริ้ง อาจารย์ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตัวแทนจากกรมเจ้าท่าและนางสาวธันวาสิทธิพันธุ์ ตัวแทนกลุ่ม Beach for life

3.2 การศึกษาระบบนิเวศป่าสนเมืองสงขลา โดย คุณวัลลภ หมดโສ๊ะ ที่ปรึกษากลุ่มกอดสน อ.เก็๋อ ฤทธิบุรณ์ อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และนางสาวเพชรเชิซ เอเบเล อีเลซูกู ตัวแทนกลุ่ม Beach for life

3.3 การติดตามสภาพหาดสมิหลาทั้งระบบ โดย คุณสุธีร์ ล้วนแสง เจ้าหน้าที่ชำนาญการชุดลอก กรมเจ้าท่า /อาสาสมัครติดตามสภาพหาดสมิหลาทั้งระบบ คุณนุรอมินี สาและ เจ้าหน้าที่สงขลาฟอรั่ม และนางสาวจันทิรา ศรีรักษ์ ตัวแทนกลุ่ม Beach for life

3.4 การฟื้นฟูทะเลหน้าบ้าน ของชุมชนประมงพื้นบ้าน แก้วแสง โดยนายสมพล ดีเยาะ ประธานสหกรณ์ประมงพื้นบ้าน ชุมชนบลาเซาะห์แก้วแสน และนายอภิศักดิ์ ทศน์ ที่ปรึกษากลุ่ม Beach for life

3.5 สิทธิชุมชนชายฝั่ง...ที่เราเ็นยามเอง โดยอาจารย์อารยา สุขสม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา และนางสาวอลิสรา บินดุส๊ะ ตัวแทนกลุ่ม นักกฎหมายอาสา

12.30 - 13.30 น.

4. พักรับประทานอาหาร

ภาคบ่าย : ณ ห้องสมิหลา ๒ โรงแรมบีพีสมิหลาบีช แอนด์ รีสอร์ท จังหวัดสงขลา

13.30 - 14.30 น.

5. กล่าวเปิดวงเสวนา “ส่องสิทธิในการกำหนดชะตากรรมตนเองผ่านคดีชลาทัศน์” โดยอาจารย์ศุภวัชร มาลานนท์ คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

14.30 - 16.30 น.

6. วงเสวนา “ส่องสิทธิในการกำหนดชะตากรรมตนเองผ่านคดีชลาทัศน์” โดยอาจารย์ธีรวัฒน์ ขวัญใจ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์คุณ ส.รัตนมณี พลกล้า นักกฎหมายมูลนิธิศูนย์ข้อมูลชุมชน คุณเอกชัย อิศระทะ เลขาธิการคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคใต้ และนางสาวอลิสรา บินดุส๊ะ ตัวแทนกลุ่มนักกฎหมายอาสา ดำเนินรายการโดย นางสาวเพรชเชิซ เอเบเล อีเลซุคกู ตัวแทนกลุ่ม Beach for life และนายอภิศักดิ์ ทัศนีย์ ที่ปรึกษากลุ่ม Beach for life

16.30 - 17.00 น.

7. กล่าวปิดงาน

หมายเหตุ * กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

องค์กรร่วมจัดงาน

สงขลาฟอรั่ม

กลุ่ม Beach for life

กลุ่มนักกฎหมายอาสา

สภาพลเมืองเยาวชนสงขลา

สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.)

มูลนิธิสยามกัมมาจล

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มูลนิธิศูนย์ข้อมูลชุมชน

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สหกรณ์ประมงพื้นบ้านชุมชนบาลาเซาะห์เก่าแสน

คณะทำงาน

งาน The World Beach Day แลแล แลหาด ครั้งที่ 7

คณะที่ปรึกษา

อาจารย์พรณิภา โสติพันธ์
ผศ.ดร.สมปรารถนา ฤทธิ์พริ้ง

ผู้อำนวยการสงขลาฟอรั่ม
อาจารย์ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อาจารย์อารยา สุขสม

อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สงขลา

อาจารย์ธีรวัฒน์ ขวัญใจ

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คุณ ส.รัตนมณี พลกล้า

มูลนิธิศูนย์ข้อมูลชุมชน

คณะทำงานสงขลาฟอรั่ม

นางสาวนุรอมินี

สาและ

นางสาวกรกช

มณีสว่าง

นางสาวกมลลา

รัตนอุบล

นางสาวอวีเชาะ

ดือระ

นางสาววิไลندا

จิเหลา

นางสาวพาชียะห์

ชีแต

กลุ่ม Beach for life

นางสาวสุวิชา

กร้ามาตร

นางสาวทิชากร

บุญเอียด

นางสาวตรุณี

แก้วเรือง

นายยศพัทธ์

คงปลอด

นางสาวชญาณุช

สุขสกุล

นางสาวธันวา

สิทธิพันธ์

นางสาวจันทิรา

ศรีรักษ์

นายอารักษ์

ขวัญเจริญ

กลุ่ม Beach for life(ต่อ)

นางสาวอริสรา	บินดุส๊ะ
นายอณกร	สีด้า
นางสาวเพชรเชิซ เอเบเล	อีเลซุคกู
นายอภิศักดิ์	ทัศนี
นายฐานทัพ	ครองสิน
นายคีตระวี	ไชโยธา

กลุ่มนักกฎหมายอาสา

นางสาวอลิสรา	บินดุส๊ะ
นายนิทานิศ	หะยิวามิง
นางสาวพัชรพิมล	เนาวรัตน์
นางสาวฐิติรัตน์	วิริต

สำนักงานสงขลาฟอรั่ม

97 ถนนครโน ต.ป่อเต็ก อ.เมือง จ.สงขลา 90000

Email: Songkhlaforum@hotmail.com

Facebook: Songkhla Forum

โทรศัพท์: 098-013-8929

สงขลาพอร้ม

สงขลาพอร้ม ก่อตัวขึ้นตามแนวคิดของความเป็นประชาสังคม และการรวมตัวของ อาสาสมัครทางสังคม หลากหลายอาชีพ

ระยะแรก (2536-2540) : สนใจกิจกรรมด้านการพูดคุยอย่างพินิจไตร่ตรอง ทั้ง ในรูปแบบผ่านสื่อได้แก่รายการสงขลาสนทนา หาดใหญ่สนทนา และวงเสวนาเพื่อยกระดับ ทางความคิดในประเด็นเมืองสงขลา น่าอยู่และยั่งยืน เวทีสิ่งแวดล้อม “โลกสดใสในบ้านเกิด” และกองทุนรักบ้านเกิด

2537 – 2547 : จัดเวทีสงขลาพอร้มเพื่อพลเมืองสงขลา ร่วมกับมูลนิธิ ฟรีดริช เนมันน์

ระยะที่สอง (2540 - 2550) : ติดตามเรื่องการปฏิรูปสื่อ วิทยุชุมชน วิทยุเพื่อเด็ก และเยาวชน กิจกรรมสร้างสรรค์เด็กและเยาวชน ประชาคมพลเมืองเด็กและการรู้เท่าทันสื่อ กระบวนการสื่อมวลชนศึกษา

- โครงการพัฒนาทักษะชีวิตเยาวชนภาคใต้ ร่วมกับสภาองค์กรเด็กและเยาวชน (สอตย.) ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา

2551 – มิ.ย. 2555 : ทำงานเพื่อเด็กและเยาวชนก้าวพลาดชื่อ โครงการสะพาน ชีวิต ร่วมกับองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนเขต 9 สงขลา

2553 - 2555 : ก่อตั้งกลุ่ม SOS หาดสงขลา

- ร่วมงานเครือข่ายเฝ้าระวังรักษาหาดทราย (BWN)

- ร่วมงานโครงการวิจัยการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะฯ : กรณีการใช้ประโยชน์ หาดทรายและการอนุรักษ์ คณะเศรษฐศาสตร์ ม.อ.

2554 – 2554 : สรุปบทเรียนโครงการนำร่องเพื่อจัดตั้งศูนย์บริการรับกรณิ พินิจของเด็กและเยาวชน (โดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ RJ) ร่วมกับสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสงขลา

มิ.ย. 2555 ถึงปัจจุบัน :

- โครงการพลังพลเมืองเยาวชน (The Young Citizen by Songkhla Forum)

- โครงการศึกษาและตรวจสอบการเดิมทรายชายหาดสมิหลา (โครงการความร่วมมือและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนและประชาชนสงขลา) โดยเทศบาลนครสงขลา สงขลาพอร้ม และ ผศ.ดร.สมปรารถนา ฤทธิ์พริ้ง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- การศึกษาและสำรวจปาสนธรรมชาติ แหลมสนอ่อน โดยเครือข่ายพลเมือง เยาวชนสงขลา

“...สิทธิในการกำหนดเจตจำนงแห่งตน
คือ สิทธิพื้นฐานที่ทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์...”

สงขลาฟอรั่ม กลุ่ม Beach for life และกลุ่มนักกฎหมายอาสา
เลขที่ 97 ถนนนครใน ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

